

Briuselis, 2017 01 24
COM(2017) 30 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Piliečių teisių stiprinimas demokratinių pokyčių Sąjungoje

2017 m. ES pilietybės ataskaita

Turinys

1.	Įvadas	3
2.	ES piliečių teisių ir ES bendrų vertybių skatinimas.....	4
2.1.	Daugiau galimybių piliečiams žinoti savo ES teises.....	4
2.2.	Bendrų Europos vertybių stiprinimas.....	5
3.	Piliečių dalyvavimo demokratiname ES gyvenime skatinimas ir stiprinimas	8
3.1.	Aktyvesnis piliečių dalyvavimas ES demokratiname procese.....	8
3.2.	Skaidrumo didinimas. Demokratiškesnės Sąjungos kūrimas.....	9
3.3.	Galimybės visose šalyse gauti politinę informaciją	10
3.4.	Aktyvesnis judžių ES piliečių dalyvavimas politiniame gyvenime	11
4.	Kasdienio ES piliečių gyvenimo supaprastinimas	12
4.1.	Biurokratijos mažinimas ir piliečių informavimas.....	12
4.1.1.	Judžių ES piliečių informavimas ir pagalba jiems	12
4.1.2.	Su piliečių viešaisiais dokumentais susijusios biurokratijos mažinimas	13
4.1.3.	Biurokratijos šeimos teisės srityje mažinimas	14
4.2.	Piliečių kelionių, gyvenimo ir darbo sąlygų visoje ES supaprastinimas	15
4.2.1.	Studentų, stažuotojų, mokytojų ir kitų darbuotojų galimybių didinimas	15
4.2.2.	Tolesnis gyvenimo ir kelionių ES supaprastinimas	16
5.	Saugumo didinimas ir lygybės skatinimas	17
5.1.	Kova su grėsmėmis saugumui ir piliečių apsauga	17
5.1.1.	Kova su grėsmėmis saugumui tarpusavio pasitikėjimu grindžiamoje teisingumo ir pagrindinių teisių erdvėje.....	18
5.1.2.	Užsienyje esančių piliečių apsauga	19
5.2.	Visų piliečių apsauga ir lygybės bei nediskriminavimo skatinimas	20
5.2.1.	Aukų ir liudininkų apsauga ir parama jiems	20
5.2.2.	Lygybės ir nediskriminavimo skatinimas	20
6.	Išvada	22

1. ĮVADAS

ES pilietybė, kaip bendra visų europiečių pilietybė, kuria ne pakeičiama, o papildoma nacionalinė pilietybė, yra bendrų teisių ir vertybių, taip pat didelės Sąjungos tautybių ir kalbų įvairovės išraiška.

Lisabonos sutartimi ir ES pagrindinių teisių chartija įtvirtintos teisės į ES pilietybę, jos teikiamos galimybės ir apsaugos priemonės. Šios galimybės – tai laisvė keliauti, dirbti ir mokytis kitose ES valstybėse narėse, dalyvauti politiniame Europos gyvenime ir būti apsaugotam nuo diskriminacijos dėl pilietybės.

Siekdama įgyti žinių apie ES pilietybės padėtį visoje Sąjungoje ir įvertinti jos poveikį kasdieniam Europos Sąjungos piliečių gyvenimui bei būtinybę imtis tolesnių veiksmų, 2015 m. Komisija surengė specialias konsultacijas¹ ir atliko dvi apklausas dėl ES pilietybės², įskaitant apklausą dėl rinkimų teisių³. Taip pat surengta keletas renginių su pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma su Europos Parlamentu ir Regionų komitetu⁴. Kitą grįžtamąją informaciją tiesiogiai pateikė ES piliečiai ir suinteresuotieji subjektai⁵.

Nuo tada, kai prieš dvidešimt penkerius metus ES pilietybė buvo pirmą kartą įtvirtinta Maastrichto sutartyje, siekiant praktiškai užtikrinti veiksmingas ES piliečių teises, padaryta didelė pažanga. Šiandien du trečdaliai europiečių (ir ypač – jaunosios kartos atstovai) save laiko ES piliečiais⁶.

Vis dėlto, siekiant užtikrinti, kad visi ES piliečiai žinotų savo teises ir galėtų visapusiškai dalyvauti Europos demokratiname procese, reikalingos nuolatinės pastangos. Tai – politinis Komisijos, kuri paragino kurti demokratinį pokyčių Sąjungą, prioritetas⁷. Šiam tikslui pasiekti taip pat reikia bendrų pastangų, t. y. kad valstybės narės, nacionaliniai parlamentai ir ES institucijos dirbtų drauge, siekdami stiprinti Europos Sąjungos piliečių pasitikėjimą mūsų bendru projektu stipresnės ir geresnės Europos labui⁸.

¹ 2015 m. rugsėjo 14 d. Komisijos pradėtos viešos konsultacijos ES pilietybės, bendrų vertybių, teisių ir demokratinio dalyvavimo klausimais (2015 m. viešos konsultacijos dėl ES pilietybės), http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/2015_public_consultation_booklet_en.pdf.

² 2015 m. spalio mėn. greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 430 „Europos Sąjungos pilietybė“ (2015 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės)/

³ 2015 m. lapkričio mėn. greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 431 „Rinkimų teisės“ (2015 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl rinkimų teisių).

⁴ 2016 m. kovo 15 d. surengtas bendras Europos Parlamento ir Komisijos klausymas „Sąjungos pilietybė praktiškai: mūsų bendros vertybės, teisės ir demokratinis dalyvavimas“; taip pat žr. 2015 m. rugsėjo 14–15 d. Komisijai padedant Tarybai pirmininkaujančio Liuksemburgo surengtą konferenciją dėl ES pilietybės ir teisingumo, <http://www.eu2015lu.eu/en/agenda/2015/09/14-15-conf-cjue-citoyens/index.html>. Taip pat žr. 2016 m. rugsėjo mėn. Ovjeje Komisijos ir Regionų komiteto kartu surengtą konferenciją dėl pilietybės, http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=34851.

⁵ Ši informacija – tai pilietinės visuomenės organizacijų ir piliečių skundai ir prašymai suteikti informaciją, pateikti, be kita ko, per portalą „Jūsų Europa“ (2016 m. gruodžio mėn. šiame portale pateikta 210 000-oji užklausa).

⁶ 2016 m. pavasarį atliktos standartinės „Eurobarometro“ apklausos dėl ES pilietybės (2016 m. standartinė „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės) duomenimis, Europos pilietiškumo jausmas yra kone stipriausias nuo 2010 m. (save Europos Sąjungos piliečiais iš viso laiko 66 proc. respondentų (2015 m. pavasarį – 67 proc.), 70 proc. jaunesnių kaip 50 metų ir 77 proc. 25 metų ir jaunesnių respondentų).

⁷ Jeano-Claude'o Junckerio pranešimas „Nauja pradžia Europai. Mano darbotvarkė: darbo vietų kūrimas, augimas, teisingumas ir demokratiniai pokyčiai (politinės gairės būsimai Europos Komisijai)“.

⁸ Jeano-Claude'o Junckerio pranešimas apie Sąjungos padėtį 2016 m. Kurkime geresnę Europą – Europą, kuri apsaugo, suteikia galių ir gina (Strasbūras, 2016 m. rugsėjo 14 d.).

2013 m. Komisija, siekdama pašalinti kliūtis, trukdančias piliečiams naudotis ES teisėmis, paskelbė dvylika naujų iniciatyvų šešiose pagrindinėse srityse⁹. Nuo tada ji ėmėsi veiksmų dėl visų šių priemonių¹⁰.

Šioje trečiojoje ES pilietybės ataskaitoje Komisija įvertina pažangą, padarytą siekiant jos prioritetinių politinių darbo vietų kūrimo, augimo, teisingumo ir demokratinių pokyčių tikslų. Šioje ataskaitoje aprašomos pagrindinės iniciatyvos, kurių imtasi nuo 2014 m. siekiant skatinti ir stiprinti Europos pilietiškumą, ir pateikiama konkrečių pasiūlymų, kaip būtų galima pasiekti pagrindinius prioritetinius tikslus skatinti, apsaugoti ir stiprinti ES piliečių teises.

2. ES PILIEČIŲ TEISIŲ IR ES BENDRŲ VERTYBIŲ SKATINIMAS

Piliečiai, norėdami pasinaudoti savo teisėmis, turi jas žinoti. Nors apie kai kurias teises gerai žinoma ir jomis veiksmingai naudojamas, vis dar esama spragų ir kyla nesusipratimų. ES piliečių teisių veiksmingumą lemia tai, kaip šias teises suvokia piliečiai, valstybių narių vyriausybės ir regioninės ir vietos valdžios institucijos.

1.1. Daugiau galimybių piliečiams žinoti savo ES teises

Europiečiai geriau negu bet kada anksčiau žino savo, **kaip Sąjungos piliečių, statusą**¹¹ ir dabar dauguma iš jų mano, kad **žino savo, kaip ES piliečių, teises**¹². Jie taip pat mano esą **geriau informuoti apie šias teises** (nors nebūtinai apie jas visas)¹³; pavyzdžiui, informuotumo apie teisę į konsulinę apsaugą lygis tebėra žemas¹⁴. Europiečių, **norinčių daugiau sužinoti** apie savo teises, dalis ir toliau didėja¹⁵. Be to, ES piliečiai ne visada gali žinoti, kad, naudodamiesi su ES pilietybe susijusiomis teisėmis, taip pat turi atlikti tam tikras pareigas¹⁶. Jie gali, pavyzdžiui, neatsižvelgti į asmens tapatybės ir kelionės dokumentų svarbą ir į tai, kad šių dokumentų praradimo ar vagystės atvejais jie turėtų nedelsdami apie tai pranešti, kad būtų galima sumažinti klastojimo riziką.

Norint užtikrinti, kad ES teisėmis būtų veiksmingai naudojamas kasdieniame gyvenime, svarbu toliau gilinti žinias apie šias teises, įskaitant teisę laisvai judėti ir jai taikomas sąlygas.

Komisija toliau stengsis informuoti piliečius apie jų ES teises ir apie tai, ką daryti, jeigu jų nepaisoma¹⁷. Ji taip pat toliau teiks pagalbą vis didesniai informacijos apie savo teises ieškančių ES piliečių skaičiui, ypač naudodamasi portalu „Jūsų Europa“¹⁸, kuriame šiuo metu

⁹ ES pilietybės ataskaita, COM(2013) 269 galutinis.

¹⁰ Norint visapusiškai įvertinti veiksmus, kurių imtasi nuo 2013 m., žr. šios ataskaitos priedą.

¹¹ 87 proc. respondentų žino savo statusą ir 78 proc. respondentų žino, kaip jis įgyjamas (2015 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės).

¹² 2016 m. standartinė „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės.

¹³ 2015 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės. 42 proc. respondentų (6 procentiniais punktais daugiau, palyginti su 2012 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės) mano esantys gana gerai arba labai gerai informuoti apie savo teises.

¹⁴ Ten pat. 72 proc. respondentų žino, kad ES piliečiai, būdami už ES ribų, turi teisę kreiptis dėl pagalbos į bet kurios ES valstybės narės ambasadą, jeigu toje šalyje nėra jų valstybės narės ambasados. Vis dėlto 75 proc. respondentų neteisingai mano, kad jie turi teisę prašyti tokios pagalbos ir būdami kitoje ES valstybėje narėje.

¹⁵ 2016 m. standartinė „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės.

¹⁶ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 20 straipsnio 2 dalis.

¹⁷ 2015 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės. 26 proc. respondentų nemano esantys pakankamai informuoti apie tai, ką daryti, jeigu nepaisoma jų teisių. Palyginti su 2012 m., šioje srityje padėtis šiek tiek pagerėjo. Taip pat žr. priedo 11 punktą.

¹⁸ Šešiasdešimt portalu „Jūsų Europa“ ekspertų kasdien paprasta kalba visomis 24-iomis oficialiosiomis ES kalbomis atsako į klausimus ir teikia konsultacijas apie asmenų ES teises.

per mėnesį apsilankoma daugiau kaip 1,4 mln. kartų¹⁹. Šią priemonę papildo e. teisingumo portalas²⁰ – elektroninė vieno langelio principu grindžiama teisingumo srities sistema, kurioje piliečiams, kuriems reikia patekti į teisingumo sistemą ir susisiekti su teisėjais, advokatais ir kitais teisingumo sistemos darbuotojais, teikiama informacija apie teisingumo sistemas ir sudaromos paprastesnės sąlygos siekti teisingumo. Komisija, siekdama padėti žmonėms greitai ir lengvai surasti ieškomą informaciją, taip pat tobulina savo svetainę „Europa“²¹. Pastangos didinti interneto svetainės „Europa“ prieinamumą padės neįgaliesiems lengviau susipažinti su šia informacija.

Daugeliu atvejų valstybės narės gali geriausiai padėti piliečiams naudotis ES teisėmis. Informuojant piliečius ir gerinant jų supratimą apie savo ES teises, taip pat užtikrinant, kad šių teisių būtų paisoma, pagrindinį vaidmenį atlieka nacionalinės valdžios institucijos ar įstaigos²², įskaitant teisėjus, regioninės ir vietos valdžios institucijos. Valstybės narės, siekdamos išspręsti problemas, kurių asmenims kyla naudojantis ES teisėmis, taip pat bendradarbiauja naudodamosi tinklu SOLVIT, kuris veikia padedant Komisijai²³. Būsimasis SOLVIT veiksmų planas turėtų padėti didinti šio tinklo, kaip įmonių ir piliečių problemų sprendimo ir grįžtamosios informacijos teikimo priemonės, pajėgumus, matomumą ir autoritetą. Komisija taip pat pradeda taikyti e. mokymosi priemonę, siekdama padėti piliečių prašymus priimantiems pareigūnams, kurie yra labai svarbūs užtikrinant ES piliečių laisvo judėjimo teises, visų pirma vietos ir regioninės valdžios institucijose, suprasti ir tinkamai taikyti laisvo judėjimo taisykles.

Be to, valstybės narės turi turėti omenyje kitą konkrečią atsakomybės sritį – suteikdamos arba panaikindamos pilietybę, jos taip pat suteikia arba panaikina ES pilietybę, todėl jos turėtų paisyti lojalaus bendradarbiavimo principo ir Teisingumo Teismo nustatytų apribojimų.

1.2. Bendrų Europos vertybių stiprinimas

Mūsų vertybės, įskaitant laisvę, demokratiją ir teisinės valstybės principą, – tai neatsiejama mūsų europietiško gyvenimo būdo dalis²⁴. Turėti Sąjungos pilietybę taip pat reiškia būti vienodai vertinamam ir dalytis bendrą Sąjungoje puoselėjamų vertybių, įskaitant pagarbą

¹⁹ Be to, siekiant gerinti šiuo metu per portalą „Jūsų Europa“ teikiamą informaciją, numatoma išnaudoti konsultacijų tarnybos „Jūsų Europos patarėjas“ duomenų bazės, kurioje saugoma 210 000 atsakymų, teikiamas galimybes.

²⁰ Žr. <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home>.

²¹ Interneto svetainėje „europa.eu“ kasmet apsilankoma po maždaug 400 mln. kartų. Šis domenas – vienas iš didžiausių visame pasaulyje. 2013 m., siekiant iš esmės pertvarkyti svetainę „Europa“, pradėta įgyvendinti skaitmeninės pertvarkos projektą, kurį tikimasi užbaigti iki 2017 m.

²² Pvz., specializuotos įstaigos, įsteigtos pagal Darbuotojų teisių direktyvą (Direktyvą 2014/54/ES dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis, OL L 128, 2014 4 30, p. 8–14), kurios, be jokių abejonių, padės didinti Sąjungos darbuotojų (įskaitant darbo ieškančius asmenis) ir jų šeimos narių, viešojo ir privačiojo sektorių darbdavių, valdžios institucijų, socialinių partnerių, NVO, kitų suinteresuotųjų subjektų ir apskritai žmonių informuotumą apie Sąjungos teisės aktų poveikį laisvam darbuotojų judėjimui. Šios įstaigos atsakingos už, *inter alia*, informacijos apie peržiūros procedūras ir kitos konkrečios pagalbos darbuotojams ir jų šeimos nariams teikimą.

²³ SOLVIT – tai nacionalinės valdžios institucijų, kurios bendradarbiauja siekdamos surasti neoficialų, neteisminį ir nemokamą piliečiams kylančių problemų sprendimo būdą, tinklas.

²⁴ Jeano-Claude'o Junckerio pranešimas apie Sąjungos padėtį 2016 m. Taip pat žr. Komisijos komunikatą „Radikalizacijos, dėl kurios kyla smurtinio ekstremizmo pavojus, prevencijos rėmimas“ (COM(2016) 379 final).

žmogaus orumui, lygybei ir žmogaus teisėms, ir įtraukties, tolerancijos bei pagarbos įvairovei sistemoje²⁵.

ES piliečiai tikisi, kad bus dedama daugiau pastangų bendroms ES vertybėms puoselėti²⁶. Jie siūlo šio tikslo siekti visų pirma pasitelkiant švietimą, jaunimo judumą ir kultūrinę veiklą. Remiantis šia idėja 2015 m. kovo mėn. taip pat patvirtinta Paryžiaus deklaracija²⁷.

Norint didinti jaunų, netrukus rinkimų teisės amžiaus sulauksiančių europiečių, valstybės narės pilietybę įgyjančių asmenų ir visos visuomenės informuotumą apie ES pilietybę ir su ja susijusias vertybes, reikalingos bendros visų visais lygmenimis veikiančių suinteresuotųjų subjektų – valstybių narių, įskaitant jų vietos ir regioninės valdžios institucijas²⁸, ES institucijų ir pilietinės visuomenės – pastangos.

Savo 2016 m. birželio 14 d. komunikate „Radikalizacijos, dėl kurios kyla smurtinio ekstremizmo pavojus, prevencijos rėmimas“ Komisija paskelbė, kad imsis konkrečių veiksmų. Visų pirma Komisija, siekdama skatinti ir įkvėpti jaunuolius tapti aktyviais ir veikliais Europos visuomenės nariais, sukurs tinklą, kad būtų galima lengviau palaikyti tiesioginius ryšius su pavyzdį rodančiais subjektais mokyklose ir jaunimo bei sporto klubuose. Ji toliau skatins darbo su jaunimu, jaunimo organizacijų ir tinklų pajėgumus didinti integraciją, padėdama jaunimui dalyvauti, vykdyti savanorišką veiklą ir skatinti teigiamus socialinius pokyčius, taip pat, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, parengs paramos jaunimo darbuotojams ir organizacijoms priemonių rinkinį²⁹. Komisija skatins dažniau naudotis interneto platforma *e. Twinning*³⁰, kuria populiarinamas visos Europos mokytojų ir mokyklų bendradarbiavimas ir tarpusavio mainai, ir ją išplės, įtraukdama kaimynines ES šalis.

Europos vertybės puoselėjamos įgyvendinant programą „Erasmus+“, pagal kurią jau penkiems milijonams asmenų suteikta galimybių kitoje šalyje studijuoti, mokytis, vykdyti savanorišką veiklą ar įgyti profesinės patirties, taip padedant skatinti aktyvų pilietiškumą ir solidarumą. Nuo 2015 m. įgyvendinant programą „Erasmus+“ itin daug dėmesio skiriama projektams, kuriais remiama socialinė įtrauktis ir užkertamas kelias radikalėjimui. 2016 m. pagal tarptautinės partnerystės programą daugiau kaip 400 mln. EUR paskirstyta novatoriškomis politikos strategijoms ir praktikai vietos lygmeniu plėtoti, pirmenybę teikiant socialinei įtraukčiai, bendrų vertybių puoselėjimui ir kultūrų tarpusavio supratimui; šiam tikslui skirti 13 mln. EUR taip pat padės išplėtoti šiuos veiksmus.

Dar vienas praktinio ES vertybių įgyvendinimo būdas yra savanoriška veikla. Padėdama didinti solidarumą, tarpusavio supratimą ir toleranciją, savanoriška veikla taip pat padeda stiprinti socialinę sanglaudą ir aktyvų pilietiškumą. Bus stiprinama Europos savanorių tarnyba ir imamasi veiksmų, siekiant skatinti už savanorišką veiklą skirti mokymosi kreditus ir rengti mokymo programas, pagal kurias akademinės studijos būtų derinamos su pilietine veikla pagal programą „Erasmus+“. Europos solidarumo korpuso, kuris grindžiamas pagrindinėmis ES dalyvavimo ir solidarumo vertybėmis, veikimas pirmuoju etapu ir savanoriškumo aspektas

²⁵ Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnis.

²⁶ 2015 m. viešos konsultacijos dėl ES pilietybės.

²⁷ Deklaracija dėl pilietiškumo ir bendrų laisvės, tolerancijos ir nediskriminavimo vertybių skatinimo pasitelkiant švietimą, dok. Nr. ST 8965/15.

²⁸ Per 2015 m. viešas konsultacijas dėl ES pilietybės 78 proc. respondentų laikėsi nuomonės, kad vietos ir regioninės valdžios institucijos šioje srityje turi atlikti svarbesnį vaidmenį.

²⁹ 2016–2018 m. ES darbo planas jaunimo srityje, OL C 417, 2015 12 15, p. 1–15.

³⁰ http://eacea.ec.europa.eu/llp/comenius/comenius_etwinning_en.php.

bus pagrįsti esamomis ES jaunimo programomis³¹; jis padės sutelkti visos Europos užimtumo, švietimo ir pilietinės visuomenės veikėjų sukurtus tinklus, kad jaunimas galėtų teikti pagalbą ten, kur jos reikia labiausiai. Europos solidarumo korpusas veiks kaip prie bendro solidarumo projekto dirbančio jaunimo jungiamasis veiksnys ir taip padės plėtoti tvirtesnę europinę perspektyvą. Visos ES jaunimas galės dalyvauti įvairiuose solidarumo projektuose ir padėti nevyriausybinėms organizacijoms (NVO), vietos valdžios institucijoms arba privačiojo sektoriaus įmonėms, visoje ES sprendžiančioms sudėtingas problemas, pavyzdžiui, atkuriančioms bendruomenes po gaivalinių nelaimių, sprendžiančioms socialinius uždavinius, pvz., susijusius su socialine atskirtimi, skurdu, sveikatos priežiūra ir demografinėmis problemomis, arba dirbančioms pabėgėlių priėmimo ir integracijos srityje³².

Pagal *Teisių, lygybės ir pilietiškumo programą*³³ finansuojami veiksmai, kuriais didinamas informuotumas ir gilinamos žinios apie su ES pilietybe susijusias teises ir pagrindines jos vertybes. 2016 m. 2,5 mln. EUR skirta sėkmingai judžių ES piliečių integracijai ir dalyvavimui priimančiojoje šalyje skatinti³⁴. Pagal šią programą taip pat finansuojami vietos lygmeniu įgyvendinami projektai, kuriais skatinama tolerancija, taip pat rasizmo ir ksenofobijos prevencija ir kova su šiais reiškiniais, ir remiamos iniciatyvos, kuriomis siekiama užtikrinti geresnį bendruomenių tarpusavio supratimą, be kita ko, vykdant su religijų ir kultūrų santarve susijusią veiklą. Programa „Europa piliečiams“ – tai išskirtinis forumas, skirtas piliečiams į ES gyvenimą įtraukti³⁵. Ši programa bus toliau plėtojama, siekiant kuo labiau padidinti jos daromą poveikį, t. y. bus strategiškai finansuojama piliečiams skirta veikla, kuria siekiama remti Europos pilietiškumo skatinimo procesą ir Sąjungos vertybes³⁶. Įgyvendinant šią programą, suteikiama galimybė diskutuoti, apsvarstyti tam tikrus klausimus ir kurti tinklus, taip skatinant dalyvauti pilietinėje veikloje. Kiekvienais metais visais lygmenimis – nuo vietos iki Europos lygmens – įgyvendinant įvairius šios programos projektus suburiama po daugiau kaip milijoną ES piliečių ir taip stiprinama jų, kaip ES piliečių, tapatybė.

2017–2019 m. prioritetai. ES piliečių teisių ir bendrų vertybių skatinimas

Komisija:

1. 2017 ir 2018 m. surengs **visos ES masto informuotumo didinimo ir sąmoningumo ugdymo kampanijas ES piliečių teisių klausimais**, įskaitant kampaniją apie konsulinę apsaugą, o artėjant 2019 m. Europos Parlamento rinkimams – kampaniją apie rinkimų teises³⁷;

³¹ https://europa.eu/youth/volunteering_lt.

³² http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_lt.htm.

³³ Reglamentas (ES) Nr. 1381/2013, kuriuo nustatoma Teisių, lygybės ir pilietiškumo programa 2014–2020 m. laikotarpiu, OL L 354, 2013 12 28, p. 62–72.

³⁴ Ši suma skiriama veiklai, kai plėtojami ir nustatomi visoje ES vietos, regionų ir nacionaliniu lygmenimis taikomi geriausios patirties pavyzdžiai ir skatinama jais keistis bei juos skleisti, siekiant skatinti sėkmingą judžių ES piliečių integraciją ir dalyvavimą priimančiosios ES valstybės narės pilietiniame ir politiniame gyvenime (pvz., pasitelkiant neseniai atvykusiems asmenims skirtas pagal vieno langelio principą veikiančias informavimo tarnybas, skatinant iš kitos valstybės narės atvykusius ES piliečius dalyvauti vietos rinkimuose ir kt.).

³⁵ Žr. neseniai paskelbtą Europos Parlamento tyrimą „Programa „Europa piliečiams“ (2014–2020 m.). Įgyvendinimo Europos Sąjungoje įvertinimas“, PE 581.418, p. 4.

³⁶ Parama jau teikiama, pavyzdžiui, miestų tinklams ir pilietinės visuomenės projektams, kurie suteikia galimybę piliečiams iš tikrųjų dalyvauti ES politikos formavimo procese.

³⁷ Šiais veiksmais bus siekiama, be kita ko, sudaryti palankesnes sąlygas piliečiams susipažinti su atitinkama informacija Komisijos konsulinės apsaugos interneto svetainėje ir didinti informuotumą apie Europos asmens

2. imsis veiksmų **Europos savanorių tarnybai** stiprinti, taip pat savanoriškos veiklos teikiamai naudai ir jos integracijai į švietimo sistemą populiarinti. Komisija iki 2020 m. pakvies pirmuosius 100 000 jaunų europiečių prisijungti prie **Europos solidarumo korpuso**, kuris suteiks galimybę išsiugdyti naujų gebėjimų ir įgyti prasmingos patirties, įnešti svarų indėlį į visos ES visuomenę ir pradedant karjerą įgyti neįkainojamos patirties bei vertingų gebėjimų³⁸;
3. apsaugos ES pilietybės pagrindą ir neatsiejamą jos vertybes. Komisija 2017–2018 m. parengs **valstybių narių programą, pagal kurias investuotojams suteikiama ES pilietybė**, ataskaitą ir joje apibūdins savo veiksmus šioje srityje bei esamą nacionalinę teisę ir praktiką, taip pat pateiks valstybėms narėms tam tikrų rekomendacijų.

3. PILIEČIŲ DALYVAVIMO DEMOKRATINIAME ES GYVENIME SKATINIMAS IR STIPRINIMAS

Būti Europos Sąjungos piliečiu taip pat reiškia naudotis politinėmis teisėmis. Kiekvienas suaugęs ES pilietis turi teisę balsuoti Europos Parlamento rinkimuose. Judūs ES piliečiai turi teisę balsuoti savo gyvenamojoje arba kilmės šalyje. Šia teise nesinaudojama taip plačiai, kaip būtų galima ja naudotis³⁹.

ES veikimas grindžiamas atstovaujama demokratija. Tam reikia užtikrinti skaidrumą ir prieinamą, atskaitingą politinę kultūrą, kuri būtų grindžiama veiksminga rinkimų sistema ir informuotais bei aktyviais rinkėjais.

1.3. Aktyvesnis piliečių dalyvavimas ES demokratiname procese

Norint užtikrinti, kad piliečiai aktyviau dalyvautų ES demokratiname procese, reikalingos bendros valstybių narių, įskaitant jų vietos ir regioninės valdžios institucijas, ES institucijų ir pilietinės visuomenės pastangos.

Savo 2014 m. Europos Parlamento rinkimų ataskaitoje⁴⁰ Komisija pabrėžė, kad prieš 2019 m. rinkimus būtina išnagrinėti, kodėl kai kuriose valstybėse narėse rinkėjų aktyvumo Europos Parlamento rinkimuose lygis yra nuolat žemas, ir nustatyti šios problemos sprendimo būdus. Piliečiai yra labiau linkę dalyvauti rinkimuose tuomet, kai žino, už kokią politiką, programas ir politines partijas balsuoja. Vis dėlto dalyvavimas rinkimuose susijęs ne tik su balsavimu; taip pat svarbu aktyviai dalyvauti politinėse diskusijose ir politinių partijų gyvenime bei būti kandidatais. Dalyvavimas rinkimuose taip pat susijęs su bendradarbiavimu su ES institucijomis ir jų atskaitomybės užtikrinimu.

Iš piliečių dialogų ir jų dalyvavimo Europos partijų kampanijų renginiuose ir internetinėse diskusijose prieš 2014 m. Europos Parlamento rinkimus matyti, kad reikia užtikrinti aktyvesnį

tapatybės ir kelionės dokumentų svarbą. Šios pastangos taip pat bus grindžiamos kita veikla, kuri finansuojama ES lėšomis, be kita ko, įgyvendinant Teisių, lygybės ir pilietiškumo programą, siekiant užmegzti ryšius su jaunimu naudojantis įvairiomis priemonėmis, įskaitant naujas žiniasklaidos priemones.

³⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_lt.htm.

³⁹ 2015 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl rinkimų teisių.

⁴⁰ COM(2015) 206 final.

bendravimą su ES, valstybių narių ir vietos politikais⁴¹. Dauguma europiečių taip pat mano, kad rinkėjai aktyviau dalyvautų Europos Parlamento rinkimuose, jeigu jie turėtų išsamesnės informacijos apie ES poveikį kasdieniam jų gyvenimui ir apie Europos Parlamento rinkimus⁴². Komisijos Pirmininkas Jeanas-Claude'as Junckeris savo pranešime apie Sąjungos padėtį 2016 m. pabrėžė, kad Komisija stiprins piliečių dialogus ir imsis tolesnių veiksmų, kad išaiškintų piliečiams savo politiką.

Rinkėjų skatinimas aktyviau dalyvauti Europos Parlamento rinkimuose – bendros atsakomybės sritis. Valstybės narės turėtų skatinti piliečius aktyviau dalyvauti demokratiname gyvenime geriau juos informuodamos apie jų teises balsuoti vietos ir Europos Parlamento rinkimuose⁴³ ir šalinamos jų dalyvavimo politiniame gyvenime kliūtis⁴⁴. Be to, ES piliečiai, visų pirma balsuojantys ne savo pilietybės šalyje, palankiai vertintų veiksmus, kurie padėtų jiems, kaip gyvenamosios vietos valstybės narės pilietybės neturintiems piliečiams, paprasčiau balsuoti tokiuose rinkimuose (pvz., paštu gaunant rinkėjo pažymėjimus, internetu registruojantis rinkėjų sąrašuose, balsuojant internetu)⁴⁵. Tokia praktika bus naudinga visiems ES piliečiams.

Rengiantis 2019 m. Europos Parlamento rinkimams, 2018 m. Komisija surengs aukšto lygio renginį demokratinio dalyvavimo klausimu ir itin daug dėmesio skirs skatinimui naudotis geriausios patirties pavyzdžiais, siekiant kelti jaunimo ir pažeidžiamų bei nepakankamai atstovaujamų asmenų grupių dalyvavimo rinkimuose lygį.

1.4. Skaidrumo didinimas. Demokratiškesnės Sąjungos kūrimas

Komisija, remdamasi Lisabonos sutartimi, ėmėsi veiksmų 2014 m. Europos Parlamento rinkimų skaidrumui ir demokratiškumui didinti, be kita ko, populiarindama pagrindinių kandidatų (vok. *Spitzenkandidaten*) sistemą⁴⁶.

2014 m. Europos Parlamento rinkimai labai skyrėsi nuo ankstesniųjų, nes buvo nustatyta aiški rinkimų rezultatų ir Europos Komisijos pirmininko paskyrimo sąsaja.

2015 m. lapkričio mėn. Europos Parlamentas pateikė teisėkūros iniciatyvą dėl Europos Parlamento rinkimų⁴⁷, kuria siekiama toliau stiprinti demokratinį ir tarpvalstybinį Europos Parlamento rinkimų aspektą ir didinti ES sprendimų priėmimo sistemos demokratinį

⁴¹ 87 proc. šių dialogų dalyvių teigė balsuosiantys Europos Parlamento rinkimuose (Komisijos ataskaita *Piliečių dialogų indėlis kuriant Europos viešąją erdvę*, COM(2014) 173 final).

⁴² 2015 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl rinkimų teisių.

⁴³ 2015 m. „Eurobarometro“ apklausos dėl ES pilietybės duomenimis, dauguma respondentų gerai žino savo teises, susijusias su dalyvavimu Europos Parlamento ir vietos rinkimuose (atitinkamai 67 ir 54 proc.). Nors šie rodikliai geresni nei 2007 m., informuotumo apie šias teises lygis, palyginti su 2012 m., šiek tiek sumažėjo.

⁴⁴ Kalbama apie kliūtis, kurių kyla nepakankamai atstovaujamų ir (arba) pažeidžiamų asmenų grupėms, pavyzdžiui, neįgaliesiems. Taip pat žr. 2010 m. spalio mėn. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros tyrimą „Psichikos sveikatos problemų ir protinę negalią turinčių asmenų teisė dalyvauti politiniame gyvenime“ (angl. *Right to political participation of persons with mental health problems and persons with intellectual disabilities*).

⁴⁵ 2015 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl rinkimų teisių. 2015 m. viešų konsultacijų dėl ES pilietybės duomenimis, 21 proc. respondentų teigė, kad, gyvendami kitoje ES valstybėje narėje, patyrė sunkumų naudodamiesi savo rinkimų teisėmis.

⁴⁶ Komisijos rekomendacija 2013/142/ES, kaip Europos Parlamento rinkimus padaryti dar demokratiškesnius ir sklandesnius, OL L 79, 2013 3 21, p. 29–32; ir ataskaita „Siekiant Europos Parlamento rinkimus padaryti dar demokratiškesnius“, COM(2014) 196 final.

⁴⁷ 2015 m. lapkričio 11 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos Sąjungos rinkimų teisės reformos (P8_TA(2015)0395 – 2015/2035(INL)).

teisėtumą, pavyzdžiui, ES rinkimų teisės aktuose įtvirtinant pagrindinių kandidatų principą ir didinant Europos politinių partijų matomumą⁴⁸. Ši Rinkimų akto reforma – tai galimybė Sąjungai tapti dar demokratiškesne.

Panaikinant taisyklę, pagal kurią iš Komisijos narių reikalaujama, rengiantis dalyvauti Europos Parlamento rinkimuose, atsistatydinti iš pareigų, taip pat bus suteikiama daugiau galimybių užtikrinti Komisijos demokratinę atskaitomybę. 2016 m. lapkričio 23 d. Komisija pasiūlė Europos Parlamentui atitinkamai atnaujinti 2010 m. Pagrindų susitarimą dėl Europos Parlamento ir Europos Komisijos santykių⁴⁹. Atviras dialogas su visais suinteresuotaisiais subjektais ir informuotumo didinimo kampanija rengiantis Europos Parlamento rinkimams bus grindžiami šia nauja 2014 m. nustatyta rinkimų tvarka.

Galiausiai, taip pat reaguodama į Europos Parlamento prašymą išnagrinėti elektroninio balsavimo galimybes⁵⁰, Komisija išsiaiškins, kaip naudojimas skaitmeninės visuomenės priemonėmis gali padėti vesti demokratines diskusijas, tobulinti rinkimų procesą ir kelti, be kita ko, judžių ES piliečių, jaunimo ir nepakankamai atstovaujamų asmenų grupių demokratinio dalyvavimo lygį⁵¹.

1.5. Galimybės visose šalyse gauti politinę informaciją

Per 2015 m. viešas konsultacijas dėl ES pilietybės respondentai laikėsi nuomonės, kad problemų kyla dėl nepakankamų galimybių susipažinti su kitų šalių politinėmis naujienomis, visų pirma patekti į kitų ES valstybių narių žiniasklaidos platformas, taip pat dėl nepakankamos tarpvalstybinės politinių klausimų aprėpties. Todėl užsienyje gyvenantiems ES piliečiams sudėtinga sekti savo pilietybės šalies naujienas, o kitiems asmenims – susidaryti išsamesnį naujienų ir politinių diskusijų vaizdą.

Laisva žiniasklaida ir galimybės susipažinti su įvairiomis visuomenės bei žiniasklaidos nuomonėmis – neatsiejamos sveikos demokratijos sudedamosios dalys. Savo antrajame metiniame pagrindinių teisių kolokviume, kuriame daugiausia dėmesio skirta žiniasklaidos pliuralizmui ir demokratijai, Komisija subūrė pagrindinius suinteresuotuosius subjektus, kad aptartų, kaip būtų galima skatinti politines diskusijas demokratinei visuomenei svarbiausiais klausimais pasitelkiant pliuralistinę žiniasklaidos aplinką. Iš šių diskusijų rezultatų Komisija gaus informacijos apie būsimus veiksmus, kurių reikėtų imtis šioje srityje⁵².

Šiandien daugumai piliečių, visų pirma jaunajai kartai, internetas yra pagrindinis politinės informacijos šaltinis⁵³. Europiečiai, keliaudami po įvairias šalis, taip pat vis dažniau naudojami internetinėmis turinio paslaugomis. Įgyvendindama savo bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją⁵⁴, Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento, kad piliečiai galėtų keliauti ES ir naudotis savo šalyje įsigytu arba užsisakytu skaitmeniniu turiniu⁵⁵.

⁴⁸ Šis pasiūlymas šiuo metu svarstomas Taryboje.

⁴⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3929_lt.htm.

⁵⁰ Pirmoji 2016 m. Komisijos tarpinė bandomųjų projektų ir parengiamųjų veiksmų įgyvendinimo ataskaita.

⁵¹ Žr. <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/rec/topics/rec-rppi-evot-ag-2016.html>.

⁵² 2016 m. metinis pagrindinių teisių kolokviumas.

⁵³ 2015 m. viešos konsultacijos dėl ES pilietybės.

⁵⁴ COM(2015) 192 *final*.

⁵⁵ COM(2015) 627 *final*.

1.6. Aktyvesnis judžių ES piliečių dalyvavimas politiniame gyvenime

Nors ES piliečiai turi teisę būti kandidatais vietos rinkimuose gyvenamojoje valstybėje narėje tokiais pat sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiai, kai kuriose ES valstybėse narėse tam tikras savivaldybių vykdomųjų organų pareigas gali eiti tik tos šalies piliečiai. Piliečių nuomonės apie tokios praktikos tinkamumą pasidalijo beveik po lygiai, ir Komisija šį klausimą peržiūrės savo kitoje vietos rinkimų ataskaitoje⁵⁶.

Piliečiai, persikeldami į kitą ES valstybę narę, neįgyja teisės balsuoti nacionaliniuose ar prezidento rinkimuose⁵⁷. Be to, šiuo metu iš tam tikrų ES valstybių narių piliečių gali būti atimama jų teisė balsuoti savo šalies nacionaliniuose rinkimuose, nes jie tam tikrą laikotarpį gyveno kitoje ES valstybėje narėje (balsavimo teisės praradimas)⁵⁸. Dėl to, kad naudojasi savo laisvo judėjimo teise, piliečiai neturėtų patekti į nepalankią padėtį. 2014 m. Komisija⁵⁹ paragino atitinkamas valstybes nares leisti savo piliečiams, kurie naudojasi savo teise laisvai judėti, išsaugoti teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose, jeigu jie įrodo, kad nuolat domisi politiniu savo šalies gyvenimu. Komisija toliau stebės pokyčius atitinkamose valstybėse narėse ir apsvarstys, kokių tinkamų veiksmų būtų galima imtis, siekiant jas paskatinti ieškoti suderintų sprendimo būdų. Ji taip pat išnagrinės savo teise laisvai judėti pasinaudojusią ES piliečių, kurie neturi gyvenamosios vietos valstybės narės pilietybės, galimybes balsuoti gyvenamosios šalies nacionaliniuose rinkimuose.

2017–2019 m. prioritetai. Piliečių dalyvavimo demokratiname ES gyvenime skatinimas ir stiprinimas

Komisija:

1. stiprins **piliečių dialogus** ir skatins viešas diskusijas, kad visuomenė geriau suprastų ES poveikį kasdieniam piliečių gyvenimui ir kad būtų galima skatinti keitimosi nuomonėmis su piliečiais procesus;
2. siekdama užtikrinti, kad ES piliečiai vietos lygmeniu galėtų veiksmingai naudotis savo balsavimo teisėmis, 2017 m. pateiks **ES vietos rinkimų teisės aktų** įgyvendinimo ataskaitą;
3. 2018 m. **populiarins geriausią patirtį, kuri padeda piliečiams balsuoti ir būti kandidatais per Europos Parlamento rinkimus**, taip pat tokios patirties pavyzdžius, susijusius su teisės balsuoti išsaugojimu tais atvejais, kai persikeliamą į kitą valstybę narę, ir galimybėmis gauti kitų šalių politines naujienas, kad būtų galima kelti rinkėjų aktyvumo 2019 m. Europos Parlamento rinkimuose lygį ir užtikrinti plataus masto demokratinį dalyvavimą⁶⁰.

⁵⁶ Per 2015 m. viešas konsultacijas dėl ES pilietybės daugiau kaip aštuoni respondentai iš dešimties laikėsi nuomonės, kad kitų ES valstybių narių piliečiai turėtų turėti galimybę tapti savivaldybės vykdomojo organo nariais, o 2015 m. „Eurobarometro“ apklausos dėl rinkimų teisių respondentų nuomonės šiuo klausimu išsiskyrė.

⁵⁷ Per 2015 m. „Eurobarometro“ apklausą dėl ES pilietybės 64 proc. respondentų laikėsi nuomonės, kad būtų pagrįsta piliečiams suteikti teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose.

⁵⁸ Per 2015 m. „Eurobarometro“ apklausą dėl ES pilietybės 67 proc. respondentų laikėsi nuomonės, kad nepagrįsta iš piliečių atimti teisę balsuoti savo kilmės šalies nacionaliniuose rinkimuose.

⁵⁹ Rekomendacija 2014/53/ES „Balsavimo teisės praradimas ES piliečiams naudojantis laisvo judėjimo teise. Pasekmės ir galimi sprendimai“, OL L 32, 2014 2 1, p. 34–35.

⁶⁰ Populiarinant šią geriausią patirtį taip pat bus skiriama dėmesio e. demokratijos ir nuotolinio balsavimo (pvz., e. balsavimo) priemonėms bei galimybėms gauti kitų šalių politinę informaciją. Šia veikla bus siekiama didinti žemą rinkėjų aktyvumo lygį.

4. KASDIENIO ES PILIEČIŲ GYVENIMO SUPAPRASTINIMAS

Nuo tada, kai beveik prieš šešiasdešimt metų Sutartyse buvo pirmą kartą įtvirtintas laisvas judėjimas, gyventi, dirbti, mokytis ir keliauti kitose Europos šalyse tapo daug paprasčiau⁶¹. Daugiau kaip 15 mln. europiečių gyvena kitoje ES valstybėje narėje⁶². Laisvas judėjimas suteikia ES piliečiams galimybių keliauti, mokytis, plėtoti verslą, dirbti ir gyventi kitose ES valstybėse narėse. Iš apklausų matyti, kad ES piliečiai, ypač jaunimas, laisvą judėjimą laiko didžiausiu ES laimėjimu⁶³. Jie mano, kad laisvas judėjimas naudingas ir jiems patiems, ir jų šalių ekonomikai⁶⁴.

Vis dėlto europiečiai, persikeldami į kitą ES valstybę narę arba joje gyvendami, dar gali susidurti su sunkumais⁶⁵. Vieni sunkumai būna teisinio pobūdžio, kiti – procedūriniai, tretieji – technologiniai, bet dažnai reikia gana nedidelių pokyčių, kad padėtis pasikeistų iš esmės.

1.7. Biurokratijos mažinimas ir piliečių informavimas

Per 2015 m. viešas konsultacijas dėl ES pilietybės respondentai teigė, kad jų patiriami sunkumai daugiausia susiję su ilgomis arba neaiškiomis administracinėmis procedūromis, informacijos trūkumu ir problemomis, kurių kyla norint gauti privačias paslaugas. Jie taip pat teigė, kad sunkumų kyla valdžios institucijoms bendraujant tarpusavyje ir sveikatos priežiūros sistemoje⁶⁶. Reikia labiau stengtis supaprastinti ES piliečių naudojimosi laisvo judėjimo teisėmis procesą.

1.7.1. Judžių ES piliečių informavimas ir pagalba jiems

Prieš priimdami sprendimą persikelti į kitą ES valstybę narę (arba po gyvenimo kitoje ES valstybėje narėje laikotarpio grįžti į savo šalį), dauguma europiečių naudoja internetą, kad susirastų informacijos ir pagalbą, kurios jiems reikia norint, pavyzdžiui, dirbti, mokytis, keliauti, gyventi ar išeiti į pensiją kitoje valstybėje narėje⁶⁷. Praktiškai internete pateikiamą informaciją neretai sudėtinga rasti, ji būna neišsami, sunkiai suprantama, netiksli, pasenusi ar neprieinama, taip pat ne visada atitinka naudotojų poreikius. Dauguma europiečių teigia, kad būtų lengviau įsikurti kitoje ES valstybėje narėje ir joje gyventi, jeigu valdžios institucijos

⁶¹ Kasdienis gyvenimas vis labiau europėja didesnei Europos Sąjungos piliečių daliai negu paprastai manoma. Pavyzdžiui, daugiau kaip 50 proc. ES piliečių „telefonu, internetu, paprastu ar elektroniniu paštu nuolat bendrauja su užsienyje esančiais šeimos nariais ir (arba) draugais“, „per pastaruosius dvejus metus aplankė bent vieną ES valstybę narę“, „žiūri televizijos programas užsienio kalba“ ar mano „esantys susipažinę su bent viena kuria nors kita ES valstybe narė“ (ES lėšomis finansuojamas projektas „EUCROSS“), http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics.

⁶² 2016 m. rudens standartinė „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės. 56 proc. respondentų „laisvą asmenų, prekių ir paslaugų judėjimą ES“ įvardijo kaip vieną iš didžiausių ES laimėjimų ir jį laiko svarbesniu už „taiką tarp ES valstybių narių“. Taip pat 81 proc. europiečių palankiai vertina „laisvą ES piliečių judėjimą ir galimybę gyventi, dirbti, studijuoti ir užsiimti verslu bet kurioje ES šalyje“. Laisvam judėjimui pritarė visų šalių respondentų dauguma.

⁶⁴ 2015 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės. 71 proc. respondentų pritaria teiginiui, kad laisvas asmenų judėjimas ES apskritai naudingas jų šalių ekonomikai. Be to, per 2015 m. viešas konsultacijas dėl ES pilietybės didžioji dauguma respondentų laikėsi nuomonės, kad persikėlimas į kitą ES valstybę narę padeda skatinti kultūrų įvairovę ir tarpusavio supratimą bei įgyti konkrečių žinių ir gebėjimų.

⁶⁵ Kaip matyti iš, pavyzdžiui, tinklui SOLVIT ir portalui „Jūsų Europa“ pateiktų skundų.

⁶⁶ 2014 m. didžioji dauguma problemų, kurių patyrė tinklu SOLVIT pasinaudoję piliečiai, buvo susijusios su socialine apsauga ir laisvu judėjimu. Žr. http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/solvit/index_en.htm.

⁶⁷ Per 2015 m. viešas konsultacijas dėl ES pilietybės 73 proc. respondentų teigė, kad pagrindinis šaltinis, kuriame jie ieškojo informacijos prieš persikeldami į kitą ES valstybę narę, buvo tos šalies valdžios institucijų, įskaitant regioninės ir vietos valdžios institucijas, interneto svetainės.

prie konkrečių asmenų poreikių pritaikytą informaciją ir konsultacijas teiktų vieno langelio principu grindžiamuose interneto portaluose ir jeigu administracinius formalumus jie galėtų atlikti internetu. Naujasis EURES reglamentas (ES) 2016/589 jau padeda darbo ieškantiems asmenims ir darbdaviams lengviau užmegzti ryšius tarpvalstybiniu lygmeniu⁶⁸. Geresnis nacionalinės valdžios institucijų tarpusavio bendradarbiavimas taip pat padėtų atlikti formalumus⁶⁹.

Bendrosios skaitmeninės rinkos strategijoje Komisija įsipareigojo išplėsti ir integruoti Europos ir nacionalinius portalus ir taip sukurti patogią naudoti piliečiams ir įmonėms skirtą informacinę sistemą⁷⁰. Bendrosios rinkos strategijoje taip pat palaikomas sumanymas sukurti bendrąją skaitmeninę prieigą, kurioje ketinama internetu teikti *visas paslaugas, kurių reikia verslininkams ir piliečiams*, norint plėtoti verslą tarpvalstybiniu mastu ir (arba) keliauti į kitą ES bendrosios rinkos šalį, iš jos pirkti ir joje dirbti, mokytis arba gyventi. Ši prieiga būtų grindžiama esamais portalais, informacijos centrais⁷¹ ir pagalbos teikimo bei problemų sprendimo tinklais, siekiant juos išplėsti, patobulinti ir geriau tarpusavyje susieti, kad piliečiai ir įmonės galėtų internetu gauti aukštos kokybės ir išsamią informaciją, veiksmingą pagalbą ir problemų sprendimo paslaugas, taip pat veiksmingai atlikti procedūras.

Kuriant sujungtą bendrąją skaitmeninę rinką, be kita ko, toliau diegiamos ir plėtojamos darnios, patogios naudoti ir į vartotoją orientuotos e. valdžios paslaugos, skirtos tiems piliečiams, kurie nori mokytis, dirbti, gyventi, išeiti į pensiją, įsteigti įmonę ir užsiimti verslu kitoje ES valstybėje narėje. Komisija taip pat nagrinėja galimybę praktiškai taikyti vienkartinio duomenų pateikimo principą, kad piliečiai ir įmonės neturėtų viešojo administravimo institucijoms keletą kartų teikti tos pačios informacijos⁷². Tai padėtų dar labiau sumažinti piliečiams tenkančią administracinę naštą⁷³.

1.7.2. *Su piliečių viešaisiais dokumentais susijusios biurokratijos mažinimas*

Norėdami kitoje ES valstybėje sudaryti santuoką arba gauti darbą, piliečiai neretai turi atlikti brangius ir daug laiko atimančius formalumus. Siekiant išspręsti šią problemą, 2016 m. liepos mėn. ES patvirtintas reglamentas⁷⁴, kuriuo siekiama naikinti tokią biurokrtiją ir padėti piliečiams lengviau persikelti į kitą ES valstybę narę. ES valstybėms narėms įdiegus visas būtinas priemones⁷⁵, piliečiai galės vienoje valstybėje narėje pateikti kitoje valstybėje narėje išduotus viešuosius dokumentus, pavyzdžiui, gimimo, santuokos arba mirties liudijimą ir

⁶⁸ 2016 m. balandžio 13 d. Reglamentas (ES) 2016/589 dėl Europos užimtumo tarnybų tinklo (EURES) darbuotojų galimybių naudotis judumo skatinimo paslaugomis ir geresnės darbo rinkų integracijos, OL L 107, 2016 4 22, p. 1–28.

⁶⁹ 2015 m. viešos konsultacijos dėl ES pilietybės ir 2016 m. viešos konsultacijos dėl bendrosios skaitmeninės prieigos.

⁷⁰ COM(2015) 0192 *final*.

⁷¹ Pavyzdžiui, portalu „Jūsų Europa“, bendrais informacijos centrais, gaminių kontaktiniais centrais ir statybos produktų kontaktiniais centrais.

⁷² Į 2016–2020 m. ES e. valdžios veiksmų planą įtraukti veiksmai, kuriais siekiama išbandyti vienkartinio duomenų pateikimo principą (COM(2016) 179 *final*). Taip pat žr. 2014 m. liepos 23 d. reglamentą (ES) Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, OL L 257, 2014 8 28, p. 73–114.

⁷³ Viešojo administravimo institucijos tik 48 proc. atvejų pakartotinai naudoja turimą informaciją apie piliečius arba įmones ir neprašo jos pateikti iš naujo.

⁷⁴ 2016 m. liepos 6 d. Reglamentas (ES) 2016/1191, kuriuo skatinamas laisvas piliečių judėjimas supaprastinant tam tikrų viešųjų dokumentų pateikimo Europos Sąjungoje reikalavimus, OL L 200, 2016 7 26, p. 1–136.

⁷⁵ Valstybės narės turi įdiegti šias priemones per dvejus su puse metų nuo šio reglamento įsigaliojimo 2016 m. rugpjūčio 15 d.

neprivalės įdėti spaudo (vadinamoji tvirtinimo apostile procedūra) savo dokumentų autentiškumui patvirtinti. Be to, piliečiai, kurie naudosis daugiakalbėmis standartinėmis formomis, kurias Komisija kartu su valstybėmis narėmis baigs rengti 2017 m., ne visada turės pateikti savo viešųjų dokumentų vertimą.

1.7.3. *Biurokratijos šeimos teisės srityje mažinimas*

Kadangi tarptautinių šeimų ES daugėja⁷⁶, didėja ir tarpvalstybinių ginčų šeimos bylose tikimybė. Santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar mirties keliamas stresas gali padidėti dėl neretai sudėtingų šeimos teisės klausimų, kurių kyla dėl nuosavybės ir tėvų pareigų. Spręsti tokius klausimus tarpvalstybiniu lygmeniu gali būti dar sunkiau, todėl ES piliečių gyvenimas tampa itin sudėtingas. Imtasi svarbių veiksmų, siekiant mažinti biurokrtiją ir sunkius laikus išgyvenančioms tarptautinėms šeimoms užtikrinti teisinį aiškumą, taip pat patvirtinta naujų pasiūlymų dėl vaikų apsaugos sprendžiant tarpvalstybinio pobūdžio šeimos ginčus.

Tarptautinio paveldėjimo atvejais taikytinos taisyklės⁷⁷ padeda tarptautinėms šeimoms nustatyti kompetentingą teismą ir jų paveldėjimui taikytiną teisę, pavyzdžiui, kai miręs asmuo gyveno ES valstybėje narėje, kuri nėra jo (-s) kilmės šalis, arba skirtingose ES valstybėse narėse turėjo įpėdinių ar nuosavybės. Piliečiams bus naudingas Europos paveldėjimo pažymėjimas, kuriuo naudodamiesi įpėdiniai, testamentinės išskirtinės gavėjai, testamentą vykdytojai ir palikimo administratoriai galės įrodyti savo statusą ir visoje ES naudotis savo teisėmis ir įgaliojimais. Siekiant panaikinti likusias spragas, su kuriomis tarptautinės poros susiduria susiklosčius neaiškiai teisinei padėčiai (santuokos nutraukimo arba partnerio mirties atvejais), 2016 m. birželio mėn. patvirtinti du reglamentai⁷⁸, kurie padės (tiek santuoką, tiek registruotą partnerystę sudariusioms) tarptautinėms poroms valdyti savo turtą ir jį pasidalyti santuokos nutraukimo arba partnerio mirties atvejais⁷⁹.

2016 m. birželio mėn. Komisija, siekdama užtikrinti geresnį esamų su tėvų pareigomis susijusių taisyklių, pavyzdžiui, dėl globos, lankymo teisių ir tėvų vykdomo vaikų grobimo, veikimą, pateikė pasiūlymą dėl naujų supaprastintų taisyklių, kurios tiesioginės naudos duos daugeliui šeimų ir vaikų⁸⁰. Patvirtinus šias naujas taisykles, jos padės sparčiau nagrinėti bylas ir mažinti patiriamą stresą bei netikrumą, atsižvelgiant į vaiko interesus. Kaip dalį šių pastangų, Komisija taip pat toliau remia trečiųjų šalių prisijungimo prie Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų procesą, kad būtų galima apsaugoti vaikus nuo žalingų tėvų vykdomo vaikų grobimo padarinių.

⁷⁶ Prognozuotas 16 mln. tarptautinių šeimų skaičius didėja.

⁷⁷ 2012 m. liepos 4 d. Reglamentas (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo, OL L 201, 2012 7 27, p. 107–134.

⁷⁸ 2016 m. birželio 24 d. Tarybos reglamentas (ES) 2016/1103, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas jurisdikcijos, taikytinos teisės ir teismo sprendimų sutuoktinių turto teisinių režimų klausimais pripažinimo ir vykdymo srityje, OL L 183, 2016 7 8, p. 1–19, ir 2016 m. birželio 24 d. Tarybos reglamentas (ES) 2016/1104, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų registruotų partnerystės turtinių pasekmių klausimais pripažinimo ir vykdymo srityje, OL L 183, 2016 7 8, p. 30–56.

⁷⁹ Pagal šiuos reglamentas valstybėms narėms suteikiamas 30 mėnesių laikotarpis visoms būtinoms priemonėms įdiegti, kad tarptautinės poros galėtų taikyti jų nuostatas.

⁸⁰ COM(2016) 411 *final*.

1.8. Piliečių kelionių, gyvenimo ir darbo sąlygų visoje ES supaprastinimas

Dauguma europiečių persikelia į kitą ES valstybę narę todėl, kad nori joje mokytis arba dirbti⁸¹. Vis daugiau jaunuolių Europoje yra pasirenkę tobulinti savo gebėjimus ir kompetenciją studijuodami, mokydami arba vykdydami savanorišką veiklą kitoje ES valstybėje narėje arba studijų laikotarpiu, arba pradėdami profesinę karjerą. Europiečiai iš esmės mano, kad kitoje valstybėje narėje įgyta mokymosi, švietimo ir savanoriškos veiklos patirtis gali suteikti daugiau ateities ir karjeros galimybių⁸².

1.8.1. Studentų, stažuotojų, mokytojų ir kitų darbuotojų galimybių didinimas

2016 m. atliktas darbas, siekiant kartu su valstybėmis narėmis išplėtoti Europos naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkę, padės skatinti ugdyti gebėjimus ir užtikrinti įgūdžių tinkamumą, taip pat geriau pripažinti kvalifikacijas; ši veikla padės šalinti darbuotojams, studentams ir stažuotojams ES kylančias kliūtis. Iš viešų konsultacijų matyti, kad, europiečių nuomone, platforma, kurioje būtų teikiami tarpvalstybiniai darbo arba pameistrystės ir stažuotų pasiūlymai, taip pat padėtų jaunimui ieškoti galimybių neapsiribojant įsidarbinimu (arba prieš pradėdant dirbti). Tarpvalstybinis mokytojų judumas gali būti naudingas tiek besimokantiems asmenims, tiek mokytojams, kurie galėtų dalytis gerosios patirties pavyzdžiais su savo kolegomis. Kitas būdas, kaip būtų galima padėti besimokantiems asmenims, – tai suteikti jiems galimybę dalyvauti seminaruose kartu su iš kitų šalių įmonių pakviestais darbuotojais⁸³.

„Mokymosi mokyklose sąsaja“ (angl. *School Education Gateway*) – tai interneto platforma, kurios tikslas yra suburti įvairių valstybių mokytojus ir kitus švietimo srities specialistus ir suteikti jiems galimybių dalytis informacija bei mokytis apie įvairią politiką ir praktiką, taip pat tobulėti kaip profesinei bendruomenei. Portalas „Mokytojų akademija“ (angl. *Teacher Academy*) taip pat naudingas pedagogams, nes jame organizuojami prie jų poreikių pritaikyti interneto kursai, taip sudarant labai svarbias sąlygas Europoje plėtoti pedagoginius metodus. Ši priemonė papildoma portalu „Europos atvirasis švietimas“ (angl. *Open Education Europe*), kurio turinys ir diskusijos sutelkiami į skaitmeninių technologijų ir medžiagų teikiamas galimybes tobulinti mokymo ir mokymosi procesus. Taip siekiama suteikti galimybių diskutuoti, mokytis, dalytis informacija, užduoti klausimus ir semtis įkvėpimo.

Dar viena sritis, kurioje atnaujintos taisyklės padės suteikti ES piliečiams daugiau galimybių, yra profesinės kvalifikacijos⁸⁴. Ne mažiau kaip 21 proc. ES darbo jėgos (50 mln. asmenų) verčiasi reglamentuojama profesija⁸⁵. 2014 m. daugiau kaip 20 000 asmenų vienoje ES valstybėje narėje įgyta profesinė kvalifikacija buvo pripažinta kitoje ES valstybėje narėje. Be to, nuo 2016 m. sausio mėn., pradėjus naudotis pirmąją visos ES masto elektronine profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūra (Europos profesinė kortelė), penkių profesijų specialistai⁸⁶ gali laisviau verstis savo profesija kitose ES valstybėse narėse. Šia kortele

⁸¹ 2015 m. viešų konsultacijų dėl ES pilietybės duomenimis, dauguma (66 proc.) respondentų į kitą ES valstybę persikėlė dėl su darbu susijusių priežasčių. Panašus skaičius respondentų (64 proc.) į kitą ES valstybę narę persikėlė norėdami ten mokytis arba vykdyti savanorišką veiklą.

⁸² 2015 m. viešos konsultacijos dėl ES pilietybės.

⁸³ *Ten pat.*

⁸⁴ 2013 m. lapkričio 20 d. Direktyva 2013/55/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ir Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacijos sistemą, OL L 354, 2013 12 28, p. 132–170.

⁸⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/2015/regulated_professions_20151126.pdf.

⁸⁶ Bendrosios praktikos slaugytojai, fizioterapeutai, vaistininkai, nekilnojamojo turto agentai ir kalnų vedliai.

supaprastinamos profesinės kvalifikacijos pripažinimo kitose ES valstybėse narėse procedūros.

1.8.2. *Tolesnis gyvenimo ir kelionių ES supaprastinimas*

Atvejai, kai keliuose ES valstybėse narėse dirbę piliečiai išeina į pensiją ir nori žinoti savo teises į pensijų išmokas arba kai darbuotojai darbo užmokestį ir lengvatas gauna kitose ES valstybėse narėse, gali būti susiję su įvairiomis tos pačios šalies arba kelių šalių valdžios institucijomis, todėl tokius procesus reikia koordinuoti, kad būtų galima nustatyti atitinkamam asmeniui taikytinas taisykles. Siekdama supaprastinti koordinavimo procesą ir užkirsti kelią sukčiavimui, Komisija jau bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, kad sudarytų sąlygas įvairių šalių **socialinės apsaugos** institucijoms visapusiškai keistis informacija elektroniniu būdu⁸⁷.

Banko sąskaitos yra būtinos visiems piliečiams, nes suteikia galimybę gauti darbo užmokestį, pensijas ir išmokas, taip pat apmokėti sąskaitas. Vis dėlto kai kurių grupių piliečiams, pavyzdžiui, studentams arba trumpalaikiams darbuotojams, sudėtinga kitoje ES valstybėje narėje atsidaryti banko sąskaitą. Nuo 2016 m. rugsėjo 18 d. visi ES piliečiai, nežiūrint jų finansinės padėties, turi teisę atsidaryti **pagrindinę banko sąskaitą**⁸⁸, net jeigu jie ir negyvena toje ES valstybėje narėje, kurioje yra bankas⁸⁹. Nepaisant didelės pastaraisiais metais padarytos pažangos, reikia daugiau pastangų, kol tokias finansines paslaugas kaip draudimas, hipoteka ir paskolos, kurių vaidmuo kasdieniame ES piliečių gyvenime taip pat yra svarbus, bus galima be kliūčių pirkti ir parduoti įvairiose ES valstybėse narėse⁹⁰. Siekiant sudaryti sąlygas piliečiams gauti geresnių produktų ir turėti daugiau galimybių pasirinkti, neatsižvelgiant į jų amžių, gebėjimus ir gyvenamąją šalį, bus pateiktas pasiūlymas dėl veiksmų plano mažmeninių finansinių paslaugų srityje.

Sąjungos teisė padeda piliečiams gauti medicininį gydymą kitoje ES valstybėje narėje ir atlyginti šio gydymo išlaidas. Pacientams pagal Sąjungos teisę suteikiama daugiau galimybių pasirinkti sveikatos priežiūros paslaugas ir sudaromos sąlygos gauti daugiau informacijos, taip pat paprasčiau pripažinti receptus įvairiose valstybėse narėse. Vis dėlto piliečių informuotumo apie jų teises rinktis **sveikatos priežiūros paslaugas** kitoje ES valstybėje narėje lygis tebėra žemas⁹¹. Tik 1–2 piliečiai iš dešimties mano, kad žino savo teises šioje srityje⁹², todėl Komisija glaudžiai bendradarbiauja su valstybėmis narėmis ir jų nacionaliniais kontaktiniais centrais, siekdama kelti informuotumo apie piliečių teisę į tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas lygį.

2014 m. europiečiai išvyko į 214 mln. tarpvalstybinių kelionių į kitas ES valstybes nares. Daug ES piliečių **keliauja** darbo tikslais arba važinėja į darbą kitoje ES valstybėje narėje. Informacija apie keliones daugiarūšiu transportu visoje ES padėtų ES piliečiams planuoti

⁸⁷ Įgyvendinant elektroninių socialinės apsaugos informacijos mainų projektą, siekiant sukurti IT sistemą, kuri suteiks galimybę keistis tokia informacija.

⁸⁸ 2014 m. liepos 23 d. Direktyva 2014/92/ES dėl mokesčių, susijusių su mokėjimo sąskaitomis, palyginamumo, mokėjimo sąskaitų perkėlimo ir galimybės naudotis būtiniausias savybes turinčiomis mokėjimo sąskaitomis, OL L 214, 2014 8 28, p. 214–246.

⁸⁹ Neįgalieji, norėdami naudotis banko paslaugomis, taip pat gali susidurti su sunkumais. 2015 m. Komisijos pateiktu pasiūlymu dėl Europos prieinamumo akto siekiama gerinti prekių ir paslaugų prieinamumą suderinant ES taikomus reikalavimus (COM(2015) 615 *final*).

⁹⁰ Žalioji knyga dėl mažmeninių finansinių paslaugų, COM(2015) 630 *final*.

⁹¹ COM(2015) 421 *final*.

⁹² Ir tik vienas pilietis iš dešimties žino, kad nacionaliniai kontaktiniai centrai įsteigti tam, kad pacientams teiktų informaciją jų teisių, taip pat kokybės ir saugumo klausimais.

tokias keliones ir keliauti. Šiuo metu keliauti daugiarūšiu transportu Europoje yra sudėtinga ir atima daug laiko, ypač palyginti su kelionėmis lengvuju automobiliu. Norint suplanuoti kelionę „nuo durų iki durų“, reikia naudotis daugybe įvairių kelionių informacijos paslaugų, o keliautojai ne visada gali veiksmingai suvaldyti atsirandančius sutrikimus. Idealiu atveju informacija apie keliones daugiarūšiu transportu turėtų suteikti keliautojams daug įvairių kelionių galimybių ir sudaryti sąlygas pasirinkti, pavyzdžiui, greičiausią ir pigiausią, labiausiai aplinką tausojantį ar riboto judumo asmenims priimtinausią maršrutą, kartu užtikrinant, kad vėlavimo atveju būtų gaunama kompensacija.

ES piliečių apsauga užtikrinama daugybe įvairių **keleivių teisių** – nesvarbu, ar jie keliauja oru, geležinkeliu, laivu, miesto ar tarpmiestiniu autobusu, tačiau riboto judumo asmenims ir (arba) neįgaliesiems neretai keliauti yra sudėtingiau. Dauguma europiečių mano, kad ES turėtų padėti užtikrinti arba didinti transporto infrastruktūros, pavyzdžiui, oro uostų, traukinių stočių ar autobusų terminalų, prieinamumą ir kad informaciją apie prieinamumą reikėtų teikti, pavyzdžiui, įmonių interneto svetainėse. Komisijos atliktame galiojančių ES geležinkelių keleivių teisių teisės aktų vertinime⁹³ dėmesys atkreiptas į konkrečias tobulintinas sritis ir nuolat susirūpinimą keliančius klausimus dėl šių teisės aktų nuostatų ir jų taikymo. Todėl Komisija svarsto, kaip būtų galima pagerinti šią padėtį.

2017–2019 m. prioritetai. Piliečių kelionių, gyvenimo ir darbo sąlygų visoje ES supaprastinimas

Komisija:

1. pateiks pasiūlymą dėl **bendrosios skaitmeninės prieigos**, kad piliečiai galėtų nesudėtingai internetu gauti informaciją, pagalbą ir problemų sprendimo paslaugas, taip pat turėtų galimybę tarpvalstybiniais atvejais internetu atlikti administracines procedūras; siekdama šio tikslo, ji darniai ir patogiu naudoti bei į vartotoją orientuotu būdu susies atitinkamą ES ir nacionalinį turinį bei paslaugas. Be to, Komisija įvertins galimybes mažinti biurokratiją nacionalinės valdžios institucijose ir reikalaus užtikrinti, kad piliečiai savo duomenis turėtų teikti tik vieną kartą;
2. siekdama užtikrinti veiksmingesnį ir patogesnį ES piliečių judumą, toliau lengvins ir skatins **keliones daugiarūšiu transportu visoje ES**, t. y. nustatys kelionių daugiarūšiu transportu informacijos paslaugų teikimo visoje ES technines sąlygas ir didins sistemų ir paslaugų sąveikumą ir suderinamumą.

5. SAUGUMO DIDINIMAS IR LYGYBĖS SKATINIMAS

1.9. Kova su grėsmėmis saugumui ir piliečių apsauga

Europoje kyla sudėtinių, neretai – tarpvalstybinio masto grėsmių saugumui, ir didžioji dauguma europiečių mano, kad reikia imtis aktyvesnių bendrų ES veiksmų šioms grėsmėms atremti⁹⁴. Laisvo judėjimo Europos Sąjungoje, kurį ES piliečiai labai vertina, srityje taip pat reikia imtis priemonių, siekiant apsaugoti išorės sienas ir kovoti su nusikalstamumu bei užtikrinti jo prevenciją. Be to, Šengeno erdvė sudarė sąlygas asmenims kirsti vidaus sienas jų

⁹³ COM(2013) 587 final.

⁹⁴ Speciali Europos Parlamento „Eurobarometro“ apklausa *Europos gyventojai 2016 m. Suvokimas ir lūkesčiai, kova su terorizmu ir radikalizacija*, 2016 m. birželio mėn.

netikrinant, todėl ES piliečiai gali paprasčiau ir dažniau sąveikauti. Tačiau pastaraisiais metais, siekiant išsaugoti Europos saugumą, susiduriama su daugybe išbandymų.

1.9.1. Kova su grėsmėmis saugumui tarpusavio pasitikėjimu grindžiamoje teisingumo ir pagrindinių teisių erdvėje

Europos saugumo darbotvarkės⁹⁵ įgyvendinimas, tikros ir veiksmingos saugumo sąjungos⁹⁶ sukūrimas ir didesnės ES išorės sienų apsaugos užtikrinimas gali būti tinkamas, tikroviškas ir apčiuopiamas atsakas į piliečių nuogąstavimus dėl saugumo, visapusiškai paisant Europos vertybių ir pagrindinių teisių bei laisvių.

Europos Komisija jau ėmėsi veiksmų ir teiks pasiūlymus dėl tolesnių iniciatyvų, kuriomis bus siekiama remti Europos saugumo sistemos (**Europos nuosprendžių registrų informacinės sistemos (angl. ECRIS)**⁹⁷, **Europos kelionių informacijos ir leidimų sistemos (angl. ETIAS)**⁹⁸, kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais, Šengeno informacinės sistemos (angl. SIS) atnaujinimo ir keleivių duomenų įrašų (angl. PRN)) atnaujinimo, modernizavimo ir sąveikumo procesus. Šių iniciatyvų pagrindas – piliečių saugumas, kuris bus užtikrinamas didinant atitinkamų Sąjungos subjektų tarpusavio pasitikėjimą, stiprinant nacionalinių teisėsaugos institucijų operatyvinį bendradarbiavimą tarpvalstybiniu lygmeniu ir sudarant sąlygas visais lygmenimis geriau ir pažangiau keistis ir naudotis informacija ir žvalgybos duomenimis, siekiant atremti terorizmo grėsmę.

2016 m. gruodžio mėn. Komisija patvirtino **dokumentų saugumo srities veiksmų planą**⁹⁹, kuriame nustatyti konkretūs veiksmai, kaip būtų galima didinti kelionės dokumentų saugumą. Vienas iš šių veiksmų susijęs su kova su sukčiavimu valstybių narių išduodamomis **nacionalinėmis asmens tapatybės kortelėmis** ir kitoje valstybėje narėje gyvenančių ES piliečių bei jų šeimos narių **teisę gyventi šalyje patvirtinančiais dokumentais** ir jų klastojimu. Iš tikrųjų, ES gyvenantys ar keliaujantys ES piliečiai ir jų šeimos nariai gali patirti sunkumų naudodamiesi šiais dokumentais¹⁰⁰. Šiuo metu naudojamos daugybė įvairių tokių kortelių ar dokumentų, kurių apsaugos lygis labai skiriasi, todėl piliečiai patiria praktinių sunkumų Saugesnės ir lengviau atpažįstamos tapatybės kortelės ir teisę gyventi šalyje patvirtinantys dokumentai padėtų piliečiams lengviau naudotis savo, kaip ES piliečių, teisėmis. Valdžios institucijoms, įskaitant sienos apsaugos institucijas, ir įmonėms (pavyzdžiui, parduotuvėms, bankams, komunalines paslaugas teikiančioms įmonėms ir kt.) būtų lengviau priimti tokius dokumentus. Kartu taip būtų sumažinta sukčiavimo ir klastojimo rizika. Šiuo požiūriu Komisija, siekdama padėti įveikti praktinius piliečiams kylančius sunkumus ir taip sudaryti palankesnes sąlygas jų laisvam judėjimui, šiuo metu vertina įvairias politikos galimybes, įskaitant galimybę suderinti apsaugos priemones¹⁰¹.

⁹⁵ COM(2015) 185 *final*.

⁹⁶ Europos saugumo darbotvarkės įgyvendinimas siekiant kovoti su terorizmu ir kurti tikrą veiksmingą saugumo sąjungą (COM(2016) 230 *final*)

⁹⁷ COM(2016) 7 *final*.

⁹⁸ COM(2016) 731 *final*.

⁹⁹ COM(2016) 790 *final*.

¹⁰⁰ 2013 m. ES pilietybės ataskaita.

¹⁰¹ „Didesnis saugumas judčiame pasaulyje. Geresnis keitimasis informacija kovojant su terorizmu ir patikimesnės išorės sienos“ (COM(2016) 602 *final*) ir COM(2016) 790 *final*.

1.9.2. Užsienyje esančių piliečių apsauga

Dėl užsienyje prasidedančių krizių ar pavienių ekstremaliųjų situacijų piliečiams, kurie negali iš karto susisiekti su savo šalies institucijomis, gali kilti ypatingų pavojų ir nepatogumų. ES teisė į konsulinę apsaugą¹⁰² – tai neįkainojama papildoma garantija, suteikiama ES piliečiams, kuriems pagalbos prireikia ES nepriklausančioje šalyje, kurioje nėra jų kilmės šalies atstovybės. 2011 m. Komisijai pateikus pasiūlymą, 2015 m. balandžio 20 d. patvirtinta direktyva¹⁰³, kuria siekiama išaiškinti, kada ir kaip ES piliečiai gali gauti pagalbą ir kaip ES valstybės narės turėtų tarpusavyje ir su Sąjunga koordinuoti veiksmus ir bendradarbiauti, kad neatstovaujamiems ES piliečiams būtų užtikrinama veiksminga apsauga. Valstybės narės turi įgyvendinti šias taisykles iki 2018 m. gegužės mėn. Komisija remia valstybių narių pastangas užtikrinti, kad ši direktyva būtų tinkamai ir laiku perkelta į nacionalinę teisę. Tuo pat metu Komisija toliau stengiasi derėtis dėl sutikimo išlygų ir jas įtraukti į su keliomis trečiosiomis šalimis sudaromus dvišalius susitarimus, siekdama užtikrinti, kad šios trečiosios šalys leistų jose esančioms ES valstybių narių atstovybėms teikti pagalbą neatstovaujamiems kitų ES valstybių narių piliečiams.

Konsulinė apsauga apima pagalbą, teikiamą suėmimo arba įkalinimo, taip pat sunkaus nelaimingo atsitikimo arba ligos atvejais. Vis dėlto dažniausiai už ES ribų esantiems piliečiams pagalbos prireikia tuomet, kai jų pasas pavagiamas, pametamas, sunaikinamas arba juo laikinai negalima naudotis. Tokiais atvejais tokiems piliečiams reikia laikinojo kelionės dokumento, kad jie galėtų parvykti namo¹⁰⁴. ES lygmeniu taikomos taisyklės, kuriomis nustatomas bendras tokių laikinųjų kelionės dokumentų formatas, patvirtintos 1996 m.¹⁰⁵, ir jas reikia atnaujinti¹⁰⁶. Kai kurios valstybės narės saugumo sumetimais nesinaudoja šiuo bendru formatu. Komisija, siekdama užtikrinti, kad piliečiai galėtų veiksmingai naudotis savo teise į konsulinę apsaugą, išnagrinės galimybes atnaujinti **neatstovaujamiems ES piliečiams išduodamų laikinųjų kelionės dokumentų taisykles**, įskaitant ES bendro formato LKD apsaugos priemones.

ES piliečiai ir jų šeimos nariai, kurie nėra ES piliečiai, keliaudami ES, taip pat gali patekti į padėtį, kai jiems neatstovaujama ir kai jiems prireikia kitos ES valstybės narės valdžios institucijų pagalbos. Šiuo metu tokiomis aplinkybėmis netaikomos minėtos direktyvos nuostatos, todėl Komisija įvertins **ES nelaimės ištiktų neatstovaujamų ES piliečių** padėtį ir nustatys, ar reikia imtis kokių nors veiksmų jų apsaugai užtikrinti¹⁰⁷.

¹⁰² Užtikrinama pagal SESV 20 straipsnio 2 dalies c punktą ir 23 straipsnio 2 dalį.

¹⁰³ Direktyva (ES) 2015/637 dėl koordinavimo ir bendradarbiavimo priemonių, skirtų neatstovaujamų Sąjungos piliečių konsulinei apsaugai trečiosiose šalyse palengvinti ir kuria panaikinamas Sprendimas 95/553/EB, OL L 106, 2015 4 24, p. 1–13.

¹⁰⁴ Laikinių kelionės dokumentų išdavimas praktiškai yra dažniausiai valstybių narių neatstovaujamiems ES piliečiams teikiama pagalba (daugiau kaip 60 proc. visų atvejų).

¹⁰⁵ 1996 m. birželio 25 d. Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybės atstovų sprendimas, OL L 168, 1996 7 6, p. 4–11.

¹⁰⁶ Be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad įsigaliojo SESV 23 straipsnio 2 dalis ir Direktyva (ES) 2015/637.

¹⁰⁷ ES konsulinės apsaugos taisyklės (SESV 20 straipsnio 2 dalies c punktas ir 23 straipsnis ir Direktyva (ES) 2015/637) taikomos tik esant už ES ribų.

1.10. Visų piliečių apsauga ir lygybės bei nediskriminavimo skatinimas

1.10.1. Aukų ir liudininkų apsauga ir parama jiems

Kasmet milijonai žmonių ES tampa nusikaltimų aukomis. ES patvirtinti teisės aktai, kuriais siekiama užtikrinti, kad visos visų nusikaltimų aukos turėtų pagrindines teises, nesvarbu, kurioje ES valstybėje narėje padarytas nusikaltimas ar vykdomas baudžiamasis procesas. Dabar, kai Parlamentas ir Taryba patvirtino teisės aktus dėl nekaltumo prezumpcijos, garantijų vaikams ir teisinės pagalbos vykstant baudžiamajam procesui, ES piliečiams taip pat **geriau užtikrinama teisė kreiptis į teismą**. Komisija toliau stebės padėtį, kad užtikrintų tinkamą ES taisyklių, visų pirma 2012 m. Aukų teisių direktyvos¹⁰⁸ ir 2011 m. Kovos su prekyba žmonėmis direktyvos¹⁰⁹, įgyvendinimą, kad aukos praktiškai galėtų visapusiškai naudotis savo teisėmis.

Kalbant visų pirma apie smurtą prieš moteris, beveik visi europiečiai (96 proc.) mano, kad smurtas šeimoje prieš moteris yra nepriimtinas¹¹⁰, bet vis dar dažnai sutinkamas reiškinys. Komisija, siekdama stiprinti prisiimtus įsipareigojimus panaikinti visų rūšių smurtą prieš moteris ir mergaites, taip pat mažinti lyčių nelygybę, pradeda kryptingų veiksmų metus¹¹¹. Jais siekiama sujungti visas visoje ES dedamas pastangas ir visus suinteresuotuosius subjektus – valstybes nares, atitinkamus specialistus ir NVO – įtraukti į bendrą kovą su smurtu prieš moteris. Komisija taip pat siekia, kad Sąjunga prisijungtų prie Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencijos).

1.10.2. Lygybės ir nediskriminavimo skatinimas

Nors stengiamasi kovoti su diskriminacija, nuo 2012 m. akivaizdžiai padaugėjo europiečių, kurie teigia patyrę tam tikros rūšies diskriminaciją arba priekabiavimą¹¹². Norint panaikinti apsaugos nuo diskriminacijos, įskaitant diskriminaciją dėl amžiaus, religijos ar tikėjimo, negalios ar seksualinės orientacijos, spragas ir lygybės požiūriu visoje Sąjungoje sudaryti vienodas sąlygas, labai svarbu užbaigti derybas dėl siūlomos horizontaliosios kovos su diskriminacija direktyvos¹¹³.

Dėl visais lygmenimis atlikto darbo ES **lyčių lygybės** politika padėjo į gerąją pusę pakeisti daugelio Europos Sąjungos piliečių gyvenimą¹¹⁴. Vis dėlto kai kuriose srityse, pavyzdžiui, darbo užmokesčio, dar yra galimybių gerinti padėtį. 2015 m. gruodžio mėn. patvirtintame dokumente „Strateginė veikla siekiant lyčių lygybės 2016–2019 m.“ pateikiama išsami visų suinteresuotųjų subjektų pastangų didinti moterų ir vyrų lygybę apžvalga¹¹⁵. Komisija taip pat

¹⁰⁸ Direktyva 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR, OL L 315, 2012 11 14, p. 57–73.

¹⁰⁹ 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/629/TVR, OL L 101, 2011 4 15, p. 1–11.

¹¹⁰ Speciali „Eurobarometro“ apklausa Nr. 449 „Smurtas dėl lyties“, 2016 m. lapkričio mėn.

¹¹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-16-3945_lt.htm.

¹¹² Speciali „Eurobarometro“ apklausa Nr. 437 „Diskriminacija ES 2015 m.“, 2015 m. spalio mėn.

¹¹³ KOM(2008) 426 galutinis.

¹¹⁴ Europiečiai šiuo klausimu turi tvirtą nuomonę. 76 proc. respondentų mano, kad kovai su lyčių nelygybe reikėtų teiktų pirmenybę (speciali „Eurobarometro“ apklausa Nr. 428 „Lyčių lygybė“, 2015 m. kovo mėn.

¹¹⁵ SWD(2015) 278 final.

kasmet per Europos semestrą atkreipia dėmesį į būtinybę mažinti lyčių nelygybę¹¹⁶. ES lėšos taip pat atlieka labai svarbų vaidmenį. Numatoma, kad 2014–2020 m. lyčių lygybės skatinimo priemonėms bus skirta apytiksliai 5,85 mlrd. EUR.

Komisija savo 2017 m. darbo programoje¹¹⁷ įsipareigojo pateikti pasiūlymą dėl socialinių teisių ramsčio ir pasiūlyti susijusių iniciatyvų, pavyzdžiui, kaip spręsti dirbančioms šeimoms kylančias profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo problemas¹¹⁸.

Dar viena sritis, kurioje Komisija įsipareigojo imtis veiksmų, yra **lesbiečių, gėjų, biseksualių, translyčių ir (arba) interseksualių (LGBTI) asmenų lygybės ir nediskriminavimo skatinimas**¹¹⁹. Siekdama didinti LGBTI asmenų lygybę Europoje, ji pateikė veiksmų, kurie 2016–2019 m. turi būti įgyvendinami visose LGBTI asmenims svarbiose politikos srityse, sąrašą. Šios sritys – tai nediskriminavimas, švietimas, užimtumas, sveikatos priežiūra, prieglobstis, neapykantą kurstančios kalbos ir (arba) neapykantos nusikaltimų prevencija, plėtra ir užsienio politika.

Komisija taip pat dar kartą ragina įsipareigoti didinti ekonominę ir socialinę **romų integraciją** ES. Per dialogą strategijos „Europa 2020“ klausimais¹²⁰ Europos Komisija pabrėžia, kad privalu dėti daugiau pastangų romų įtraukčiai užtikrinti ir kad Europos Sąjungos institucijos ir kiekviena valstybė narė yra bendrai įsipareigojusios pasiekti šį tikslą¹²¹.

Dauguma europiečių taip pat mano, kad ribotos neįgaliųjų ir pagyvenusių žmonių galimybės gauti prekes ir paslaugas arba tokių galimybių neturėjimas yra viena iš diskriminacijos formų¹²². Pasaulyje, kuris kasdien tampa vis labiau skaitmeninis¹²³, didesnio **sujungiamumo** visiems ES piliečiams užtikrinimas yra didžiausias Komisijos 2020 m. skaitmeninės darbotvarkės ir bendrosios skaitmeninės rinkos strategijos prioritetas. Svarbu, kad teikiant internetines paslaugas būtų kartu taikomos ir pažeidžiamą padėtį patenkančių ES piliečių apsaugos priemonės¹²⁴.

¹¹⁶ Neseniai patvirtintoje metinėje augimo apžvalgoje daug dėmesio skiriama vyrų ir moterų užimtumo ir darbo užmokesčio skirtumams; šiems klausimams taip pat labai daug dėmesio skirta šių metų Europos semestro šalių ataskaitose ir konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose.

¹¹⁷ COM(2016) 710 *final*.

¹¹⁸ Motinystė ir toliau daro daug didesnę poveikį moterų užimtumui negu tėvystė – vyrų užimtumui: vis daugiau moterų, ypač motinų, dirba darbą, kuriam jų kvalifikacija yra pernelyg aukšta, arba iš viso nedirba. Eurostato statistiniais duomenimis, 2014 m. moterų dalyvavimo darbo rinkoje lygis siekė 63,5 proc. ir buvo 11,5 proc. žemesnis už strategijos „Europa 2020“ tikslą užtikrinti bendrą 75 proc. vyrų ir moterų užimtumo lygį.

¹¹⁹ Neramu dėl nepakankamo visuomenės palankumo šios grupės asmenims rodiklį: 65 proc. respondentų jaustųsi ramiai (54 proc. – patenkinti, 11 proc. – abejingi), jeigu gėjus, lesbietę ar biseksualus asmuo užimtų aukščiausią renkamą politinį postą; 21 proc. respondentų teigė, kad jie tokiu atveju būtų nepatenkinti (http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/thematic_factsheet_lgbt_en.pdf).

¹²⁰ http://ec.europa.eu/europe2020/index_lt.htm.

¹²¹ Komisijos 2016 m. ataskaitoje „ES romų integracijos nacionalinių strategijų plano ir Tarybos rekomendacijos dėl romų veiksmingų integravimo priemonių valstybėse narėse įgyvendinimo vertinimas“ nustatyti jos veiksmų šioje srityje prioritetai: be kita to, imtis veiksmų, siekiant užtikrinti visapusišką kovos su diskriminacija teisės aktų vykdymą, remti valstybių narių pastangas integruoti romus ir skatinti visų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą ir dialogą Europos lygmeniu.

¹²² Speciali „Eurobarometro“ apklausos ataskaita „Diskriminacija ES 2012 m.“.

¹²³ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/eu-egovernment-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>.

¹²⁴ 2015 m. birželio mėn. baigiamoji perspektyvinė ataskaita „Į ateitį orientuota e. valdžia bendrosios skaitmeninės rinkos veikimui užtikrinti“ (angl. *Future-proofing e-Government for a Digital Single Market*), p. 65. Dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo taip pat žr. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/web-accessibility>.

2017–2019 m. prioritetai. Saugumo didinimas ir lygybės skatinimas

Komisija:

1. pirmąjį 2017 m. ketvirtį užbaigs tyrimą, kaip, įgyvendinant ES politiką, būtų galima didinti ES piliečių **tapatybės kortelių** ir kitoje valstybėje narėje gyvenančių ES piliečių ir jų šeimos narių, kurie nėra ES piliečiai, **teisę gyventi šalyje patvirtinančių dokumentų** apsaugą¹²⁵. Komisija įvertins tolesnius veiksmus, esamas galimybes ir jų poveikį ir apsvarstys galimybę iki 2017 m. pabaigos imtis teisėkūros iniciatyvos;
2. 2017 m., siekdama užtikrinti, kad piliečiai galėtų veiksmingai naudotis savo teise į konsulinę apsaugą, išnagrinės, kaip būtų galima atnaujinti **neatstovaujamiems ES piliečiams išduodamų laikinųjų kelionės dokumentų** taisykles, įskaitant ES bendro formato apsaugos priemones;
3. 2017 m. surengs **kovos su smurtu prieš moteris kampaniją**, aktyviai remis Sąjungos ir valstybių narių prisijungimo prie **Stambulo konvencijos** procesą ir pateiks pasiūlymų, kaip būtų galima spręsti dirbančių šeimų **profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo** problemas;
4. imsis veiksmų, kad visuomenė visoje ES pradėtų palankiau vertinti **LGBTI asmenis**, t. y. įgyvendins veiksmus, kuriais siekiama didinti LGBTI asmenų lygybę, ir aktyviai remis pastangas užbaigti derybas dėl siūlomos horizontaliosios **kovos su diskriminacija** **direktivos**¹²⁶.

6. IŠVADA

Rengdama šią ataskaitą, Komisija rėmėsi Europos Sąjungos piliečių patirtimi ir nuomonėmis, išreikštomis per plataus masto konsultacijas, kurios padėjo parengti šią ataskaitą, ir išklauzė, kokie yra piliečių poreikiai ir problemos, kurių jiems kyla kasdieniame gyvenime naudojantis savo, kaip ES piliečių, teisėmis. Komisija, remdamasi padarytomis išvadomis ir siekdama toliau užtikrinti, kad piliečiai galėtų visapusiškai naudotis savo, kaip ES piliečių, teisėmis ir praktine ES teikiama nauda, nustatė savo 2017–2019 m. prioritetus.

Labai svarbu užtikrinti pilietinį Sąjungos piliečių sąmoningumą ir demokratinį dalyvavimą, ypač prieš kitus Europos Parlamento rinkimus. Komisija mano, kad, siekiant stiprinti demokratinį Sąjungos gyvenimą, reikėtų imtis tolesnių veiksmų.

Komisija, imdamasi veiksmų ES pilietybės srityje, ir toliau daug dėmesio skirs šioms pagrindinėms sritims, kurios daro didžiausią tiesioginį poveikį Europos Sąjungos piliečių gerovei:

- piliečių įgalėjimas, jiems teikiant informaciją ir konsultacijas ir užtikrinant jų demokratinį dalyvavimą;
- piliečių apsauga, vienodo požiūrio į juos ES užtikrinimas ir tiesioginės paramos jiems teikimas, taip pat
- kasdienio gyvenimo supaprastinimas, užtikrinant, kad piliečiai galėtų nesudėtingai internetu gauti informaciją, pagalbą ir problemų sprendimo paslaugas bei atlikti

¹²⁵ COM(2016) 790 *final*.

¹²⁶ Žr. Pirmininko J.-C. Junckerio politines gaires.

procedūras, mažinant biurokratiją, apsaugant juos kaip vartotojus, darbuotojus ir studentus ir šalinant kitas jiems naudojantis savo teisėmis kylančias kliūtis.

Šios darbotvarkės formavimas ir įgyvendinimas – tai užduotis, kurią turi atlikti ne pati Komisija, o bendromis pastangomis visa Sąjunga.

Komisija yra visapusiškai įsipareigojusi siekti, kad ES pilietybė taptų tikrove, ir ji bendradarbiaus su kitomis ES institucijomis, valstybėmis narėmis, vietos ir regioninės valdžios institucijomis, pilietine visuomene ir, svarbiausia, pačiais piliečiais, kad pasiektų šį tikslą.

PRIEDAS

Tolesni veiksmai po 2013 m. ES pilietybės ataskaitos. Įgyvendinant dvylika veiksmų padaryta pažanga

Savo 2013 m. ES pilietybės ataskaitoje Komisija nustatė dvylika priemonių, kuriomis siekiama gerinti ES piliečių gyvenimą ir toliau šalinti kliūtis, trukdančias jiems naudotis savo, kaip ES piliečių, teisėmis. Šiame priede pristatomi pagrindiniai veiksmai, kurių Komisija ėmėsi 2013 m. priimtiems įsipareigojimams įvykdyti.

1 veiksmas. Persvarstyti socialinės apsaugos koordinavimo reglamentą, kad piliečiams būtų lengviau ieškoti darbo kitoje ES valstybėje narėje

ES socialinės apsaugos koordinavimo taisyklėmis apsaugomos piliečių teisės į socialinę apsaugą tais atvejais, kai jie persikelia į kitą valstybę narę. Pavyzdžiui, šiomis taisyklėmis užtikrinama, kad asmuo vienu metu būtų draudžiamas tik vienoje šalyje, kad jo (-s) draudimo laikotarpius būtų galima pridėti prie kitoje šalyje įgytų draudimo laikotarpių ir kad išmokas būtų galima mokėti kitoje ES valstybėje narėje.

Per dvi 2012 m. gruodžio mėn. – 2013 m. kovo mėn. ir 2015 m. liepos – spalio mėn. surengtas konsultacijas susipažinusi su visuomenės nuomone, Komisija 2016 m. gruodžio 13 d. pasiūlė persvarstyti socialinės apsaugos koordinavimo reglamentus¹²⁷, siekiant užtikrinti, kad šios taisyklės ir toliau atitiktų savo paskirtį, būtų aiškos ir teisingos, taip pat padėtų kurti tvirtesnę, geriau veikiančią ir teisingesnę Europos darbo rinką. Atlikus šią peržiūrą, valstybės narės galės geriau užkirsti kelią sukčiavimui ar piktnaudžiavimui ir geriau kovoti su šiais reiškiniais, kartu užtikrinant, kad darbuotojams nebūtų trukdoma laisvai judėti. Taip ši iniciatyva padeda piliečiams lengviau naudotis teise laisvai judėti, nes užtikrinamas veiksmingas ir efektyvus socialinės apsaugos koordinavimas.

Atliekant šią peržiūrą atnaujinamos koordinavimo taisyklės, susijusios su bedarbio pašalpomis, ilgalaikė priežiūra, ekonomiškai neaktyvių piliečių galimybėmis gauti socialines išmokas ir darbuotojų komandiravimu. Pagal šį pasiūlymą kitoje valstybėje narėje darbo ieškantys asmenys gali perkelti gaunamas bedarbio pašalpas į tą valstybę narę ne trumpesnę kaip 6 mėnesių laikotarpį (šiuo metu – 3 mėnesius). Taip tokie asmenys turės daugiau galimybių susirasti darbą ir bus aktyviau sprendžiamos visos ES masto nedarbo ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties problemos. Ši nauja taisyklė bus taikoma kartu su glaudesnio bendradarbiavimo mechanizmu, skirtu padėti darbo ieškantiems asmenims ieškoti darbo, taip jiems suteikiant daugiau galimybių reintegruoti į darbo rinką.

2 veiksmas. Sukurti stažuočių kokybės sistemą ir taip padėti jauniems ES piliečiams ugdytis gebėjimus ir įsilieti į darbo rinką

¹²⁷ 2004 m. balandžio 29 d. Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo, OL L 166, 2004 4 30, p. 1–123, ir 2009 m. rugsėjo 16 d. Reglamentas (EB) Nr. 987/2009, nustatantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką, OL L 284, 2009 10 31, p. 1–42; COM(2016) 815 *final*.

2014 m. kovo mėn. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, patvirtino stažuotojų kokybės sistemą¹²⁸, kuria siekiama sudaryti sąlygas stažuotojams saugiai ir sąžiningai įgyti aukštos kokybės darbo patirties, taip pat jiems suteikti daugiau galimybių susirasti geros kokybės darbo vietą. Komisija, siekdama užtikrinti, kad ši sistema nebūtų pernelyg griežta ir neužkrautų pernelyg didelės naštos, konsultavosi su daugeliu įvairių suinteresuotųjų subjektų, įskaitant mažąsias įmones. Taikant šią sistemą, didinamas stažuotojų sąlygų skaidrumas, pvz., reikalaujant, kad stažuotės būtų grindžiamos rašytiniu stažuotės susitarimu. Komisija stebi, kaip ši sistema įgyvendinama visose valstybėse narėse.

Be to, siekdama padėti jauniems ES piliečiams ugdyti gebėjimus ir patekti į darbo rinką, Komisija sukūrė interneto svetainę „Tavo pirmasis EURES darbas“. Pirmuoju projekto „Tavo pirmasis EURES darbas“ etapu siekiama didinti 5 000 asmenų tarpvalstybinį judumą¹²⁹. Ši interneto svetainė padės 18–35 metų Europos ekonominės erdvės jaunuoliams kitoje šalyje ieškoti darbo, stažuotės ar pameistrystės vietos. Darbdaviai taip pat gali kitoje ES valstybėje narėje rasti tinkamų kandidatų savo darbo vietoms, kurias sudėtinga užpildyti.

3 veiksmas. Pateikti pasiūlymą, kaip šalinti ES piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie gyvena ne savo gimtojoje ES valstybėje narėje, kylančias kliūtis, susijusias su valstybių narių išduodamais asmens tapatybę ir teisę gyventi šalyje patvirtinančiais dokumentais

2015 m. pabaigoje Komisija pradėjo išsamų valstybių narių savo piliečiams ir jų teritorijoje gyvenantiems judiems ES piliečiams bei jų šeimos nariams išduodamų tapatybės kortelių ir teisę gyventi šalyje patvirtinančių dokumentų tyrimą¹³⁰.

2016 m. gruodžio 8 d. Komisija patvirtino dokumentų saugumo srities veiksmų planą, kuriame nustatyti konkretūs veiksmai, kaip būtų galima didinti kelionės dokumentų, įskaitant valstybių narių išduodamas nacionalines asmens tapatybės korteles ir kitoje valstybėje narėje gyvenančių ES piliečių bei jų šeimos narių teisę gyventi šalyje patvirtinančius dokumentus, saugumą¹³¹.

4 veiksmas. Tarpvalstybiniais atvejais skatinti vadovautis geriausios patirties mokesčių srityje pavyzdžiais ir užtikrinti tinkamą ES teisės taikymą, kad į kitą valstybę narę persikeliantiems arba joje veiklą vykdančioms Europos Sąjungos piliečiams būtų lengviau taikyti skirtingas mokesčių taisykles

Siekdama nustatyti, su kokiomis mokesčių problemomis gali susidurti ir susiduria į kitą valstybę narę persikeliantys arba joje veiklą vykdančios ES piliečiai, Komisija pradėjo tyrimus, kuriais siekiama išnagrinėti dabartinę tarpvalstybinę administracinę valstybių narių praktiką¹³² ir išsiaiškinti, ar ir koku mastu tarpvalstybinę veiklą vykdančios mokesčių mokėtojai patiria didesnių mokestinių reikalavimų laikymosi sąnaudų nei vienoje valstybėje narėje veiklą

¹²⁸ 2014 m. kovo 10 d. Tarybos rekomendacija dėl stažuotojų kokybės sistemos, OL C 88, 2014 3 27, p. 1–4.

¹²⁹ <http://euxtra.com/en/2012/05/22/your-first-eures-job/>.

¹³⁰ Tyrimas, pagal kurį bus rengiamas ES politikos iniciatyvų, susijusių su teisę gyventi šalyje ir asmens tapatybę patvirtinančiais dokumentais, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas naudotis teise laisvai judėti, poveikio vertinimas.

¹³¹ COM(2016) 790 final.

¹³² http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_cross_border_tx_obstacles_final_report.pdf.

vykdantys mokesčių mokėtojai¹³³. Be to, Komisija sudarė privačiojo sektoriaus ekspertų grupę, kuriai pavedė išnagrinėti tarpvalstybines su fizinių asmenų pajamų ir paveldimo turto mokesčiais susijusias problemas ir pasiūlyti galimus jų sprendimo būdus. Ši grupė savo išvadas paskelbė dviejose ataskaitose¹³⁴. Ekspertų grupė pabrėžė, kad tarpvalstybiniais atvejais daugiausia problemų kyla dėl dvigubo apmokestinimo, sudėtingų administracinių procedūrų bendraujant su dviem ar daugiau mokesčių administratorių, sunkumų gaunant pakankamai informacijos iš skirtingų susijusių mokesčių administratorių ir diskriminacijos. Komisija gali imtis ir toliau imsis teisinių veiksmų diskriminacijos mokesčių srityje problemoms spręsti. Komisija skatins pragmatinius šių problemų, taip pat kylančių naudojantis tokiomis esamomis vidaus rinkos problemų sprendimo priemonėmis kaip SOLVIT, sprendimo būdus – ragins platesniu mastu taikyti geriausios tarpvalstybinės patirties mokesčių srityje pavyzdžius ir garantuoti geresnį mokesčių administratorių ir mokesčių mokėtojų tarpusavio bendradarbiavimą, visų pirma siekiant užtikrinti, kad mokesčių mokėtojai turėtų pakankamai informacijos apie savo teises ir pareigas.

5 veiksmas. Sukurti „transporto priemonės informacijos platformą“ ir taip palengvinti techninės apžiūros pažymų pripažinimą, kad piliečiai galėtų lengviau ir saugiau keliauti į kitą ES valstybę narę

Direktyva 2014/45/ES dėl motorinių transporto priemonių ir jų priekabų periodinės techninės apžiūros įsigaliojo 2014 m. balandžio 3 d.¹³⁵ Tinkamumo važinėti keliais teisės aktų rinkinyje patvirtintos kitos dvi direktyvos: Direktyva 2014/46/ES dėl transporto priemonių registracijos dokumentų, pagal kurią registruotų transporto priemonių duomenys turi būti saugomi elektroniniame registre ir turi būti stabdomas leidimo naudoti transporto priemonę keliuose galiojimas, kai ta transporto priemonė kelia neišvengiamą pavojų kelių eismo saugumui, ir Direktyva 2014/47/ES dėl komercinių transporto priemonių techninio patikrinimo kelyje, kuria sukuriami naudotojų rizikos profiliai, tinkamiau reglamentuojami patikrinimai kelyje (taip pat vengiant bet kokios diskriminacijos dėl vairuotojo tautybės arba transporto priemonės registracijos valstybės) ir numatoma keliuose tikrinti krovinio pritvirtinimą.

6 veiksmas. Suteikti neįgaliesiems daugiau galimybių judėti ES, 2014 m. sukuriant tarpusavyje pripažįstamą ES neįgaliojo kortelę, taip siekiant užtikrinti vienodas galimybes visoje ES naudotis tam tikromis lengvatomis (daugiausiai transporto, turizmo, kultūros ir laisvalaikio srityse)

Neįgaliųjų užimtumo lygis yra žemas (šiuo metu – apie 48 proc.), ir trečdaliui tokių asmenų gresia skurdas. Be to, neįgalieji, keliaudami į kitą ES valstybę narę, patiria praktinių problemų, nes, pavyzdžiui, ne visada pripažįstamos jų neįgaliųjų kortelės arba statusas. Todėl Komisija, siekdama paremti neįgalumo statuso tarpusavio pripažinimo procesą, pradėjo įgyvendinti Europos neįgaliojo kortelės projektą. 2010 m. Europos ekspertų negalios klausimais akademinio tinklo atliktame šios srities tyrime pažymėta, kad valstybėse narėse, remiantis skirtingais tinkamumo kriterijais, suteikiamos labai įvairios lengvatos.

¹³³ http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_compliance_c ts_final_report.pdf.

¹³⁴ http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/individuals/expert_group/index_en.htm.

¹³⁵ 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/45/ES dėl motorinių transporto priemonių ir jų priekabų periodinės techninės apžiūros, kuria panaikinama Direktyva 2009/40/EB, OL L 127, 2014 4 29, p. 51–128.

Pradiniu etapu Komisija, siekdama padėti sukurti tarpusavyje pripažįstamą Europos neįgaliojo kortelę ir susijusias lengvatas, valstybėms narėms skyrė 1,5 mln. EUR ir 2015 m. paskelbė kvietimą teikti paraiškas dėl projektų¹³⁶. Ji taip pat teikia finansinę paramą penkiolikai dalyvaujančių valstybių narių ir pradėjo įvairius šios kortelės kūrimo etapus. Dėl projektų įgyvendinimo kreipėsi ir buvo atrinktos aštuonios šalys: Belgija, Kipras, Estija, Suomija, Italija, Malta, Slovėnija ir Rumunija. Projektai pradėti 2016 m. vasario mėn. ir bus įgyvendinami 18 mėnesių.

Vienodo modelio ES neįgaliojo kortelė padės užtikrinti vienodas galimybes naudotis tam tikromis specialiomis lengvatomis, daugiausia kultūros, laisvalaikio, sporto ir transporto srityse. Ši kortelė bus pripažįstama šioje sistemoje savanoriškai dalyvaujančiose ES valstybėse narėse. Ja nekeičiami nacionaliniai tinkamumo kriterijai ar taisyklės. Valstybės narės ir toliau gali savo nuožiūra spręsti, kokie asmenys pagal nacionalinę neįgaliojo apibrėžtį turi teisę gauti tokią kortelę, ir nustatyti jos išdavimo procedūras.

7 veiksmas. Pateikti pasiūlymą dėl teisinių priemonių rinkinio, siekiant toliau stiprinti baudžiamajame procese įtariamų ar kaltinamų piliečių procesines teises, atsižvelgiant į ypatingą vaikų ir pažeidžiamų piliečių padėtį

2013 m. lapkričio 27 d. Komisija patvirtino penkių priemonių rinkinį, kuriuo siekiama toliau didinti baudžiamajame procese dalyvaujančių piliečių procesines garantijas. 2016 m. patvirtintos trys Komisijos pasiūlytos direktyvos:

- Direktyvoje dėl nekaltumo prezumpcijos nustatomi bendri šio principo standartai ir teisė dalyvauti bylą nagrinėjant teisme¹³⁷;
- Direktyva dėl specialių procesinių garantijų vaikams baudžiamajame procese padės gerokai pagerinti Europos nepilnamečių justicijos standartus¹³⁸;
- Direktyva dėl teisinės pagalbos padės užtikrinti, kad teise turėti advokatą galėtų veiksmingai naudotis ir tie asmenys, kurie negali sau leisti pasisamdyti advokato, visų pirma ankstyvaisiais proceso etapais, kai įtariamuosius apklausia policija¹³⁹.

Šiuo metu valstybės narės įgyvendina šias priemones.

Komisija taip pat patvirtino dvi rekomendacijas: dėl specialių garantijų pažeidžiamiesiems įtariamiesiems baudžiamosiose bylose (2013/C 738/02) ir dėl teisinės pagalbos baudžiamajame procese (2013/C 378/03).

¹³⁶ Kvietimas teikti paraiškas VP/2015/012 dėl paramos nacionaliniams projektams dėl tarpusavyje pripažįstamos Europos neįgaliojo kortelės sukūrimo ir atitinkamų lengvatų, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=629>.

¹³⁷ 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo, OL L 65, 2016 3 11, p. 1–11 (įsigaliojo 2016 m. kovo 31 d.).

¹³⁸ 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/800 dėl procesinių garantijų vaikams, kurie baudžiamajame procese yra įtariamieji ar kaltinamieji, OL L 132, 2016 5 21, p. 1–20 (įsigaliojo 2016 m. birželio 10 d.).

¹³⁹ 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/1919 dėl teisinės pagalbos įtariamiesiems ir kaltinamiesiems vykstant baudžiamajam procesui ir prašomiems perduoti asmenims vykstant Europos arešto orderio vykdymo procedūroms, OL L 297, 2016 11 4, p. 1–8 (įsigaliojo 2016 m. lapkričio 24 d.).

8 veiksmas. Persvarstyti Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, kad būtų galima lengviau spręsti su apsipirkimu kitoje ES valstybėje narėje susijusius ginčus

2013 m. lapkričio mėn. Komisija pasiūlė patobulinti Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, kad būtų galima geriau apsaugoti ir informuoti ES piliečius, kurie vis dar patiria problemų pirkdami internetu¹⁴⁰.

Pagal naująjį reglamentą, kuris buvo patvirtintas 2015 m. pabaigoje ir įsigalios 2017 m. liepos mėn.¹⁴¹, išplečiama Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros taikymo sritis ir ši procedūra pradės taikyti ieškiniams, kurių suma neviršija 5 000 EUR. Dėl šio ir kitų pokyčių Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūra taps greitesne ir pigesne vartotojų teisių užtikrinimo ir tarpvalstybinio skolų išieškojimo priemone.

9 veiksmas. Parengti pagrindinių reikalavimų rodymo internete modelį, kad informacija apie skaitmeninius produktus būtų aiškesnė ir lengviau palyginama, ir pradėti specialią visos ES masto informuotumo apie vartotojų teises didinimo kampaniją

Vykdydama savo informuotumo apie vartotojų teises didinimo kampaniją¹⁴², Komisija suteikė piliečiams informacijos apie jiems ES vartotojų apsaugos teisės aktais užtikrinamas teises ir apie tai, kur jie gali gauti daugiau informacijos, konsultacijų ar pagalbos, jeigu iškyla klausimų arba problemų (portalas „Jūsų Europa“¹⁴³, Europos vartotojų centro tinklas (ECC-Net) ir kt.). Šia kampanija, kuri buvo vykdoma nuo 2014 m. pavasario iki 2016 m. kovo mėn., buvo siekiama gilinti bendras vartotojų žinias apie jų, kaip vartotojų, visoje ES turimas teises. Itin daug dėmesio skirta Vartotojų teisių direktyvai¹⁴⁴, Nesąžiningos komercinės praktikos direktyvai¹⁴⁵, Nesąžiningų sutarties sąlygų direktyvai¹⁴⁶ ir Vartojimo prekių pardavimo ir garantijų direktyvai¹⁴⁷.

10 veiksmas. Imtis veiksmų siekiant užtikrinti, kad vietos administracijos pareigūnai būtų aprūpinti priemonėmis ir visapusiškai išmanyti ES piliečių laisvo judėjimo teises

Komisija pradeda taikyti e. mokymo apie ES laisvo judėjimo teises priemonę. Šia bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis sukurta priemonė bus galima naudotis visomis ES kalbomis. Ji padės piliečių prašymus priimančioms pareigūnoms, kurie atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant ES piliečių laisvo judėjimo teises, visų pirma vietos administracijos pareigūnams, geriau suprasti ES piliečių laisvo judėjimo teises ir šios srities pareigas ir taip

¹⁴⁰ Per 2012 m. viešas konsultacijas dėl ES pilietybės pabrėžta, kad kas ketvirtas respondentas patiria problemų pirkdamas internetu.

¹⁴¹ 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/2421, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, ir Reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą (paskelbtas 2015 m. gruodžio 24 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* L 341, p. 1–13).

¹⁴² http://ec.europa.eu/justice/newsroom/consumer-marketing/events/140317_en.htm.

¹⁴³ http://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/index_lt.htm.

¹⁴⁴ 2011 m. spalio 25 d. Direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, OL L 304, 2011 11 22, p. 64–88.

¹⁴⁵ 2005 m. gegužės 11 d. Direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje, OL L 149, 2005 6 11, p. 22–35.

¹⁴⁶ 1993 m. balandžio 5 d. Direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais, OL L 95, 1993 4 21, p. 29–34.

¹⁴⁷ 1999 m. gegužės 25 d. Direktyva 99/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų, OL L 171, 1999 7 7, p. 12–16.

tinkamiau praktiškai taikyti ES taisykles. Tinkamiau taikant šias taisykles turėtų sumažėti problemų, kurių ES piliečiai ir jų šeimos patiria persikeldami gyventi į kitą ES valstybę narę, t. y. susijusių su jų teisėmis gyventi šalyje, gauti socialinės paramos išmokas, nebūti diskriminuojamiems, naudotis švietimo sistema ir kt.

Vietos administracijos pareigūnai galės įgyti žinių apie ES laisvo judėjimo teisės aktuose, įskaitant Direktyvą 2004/38/EB, nustatytas teises ir procedūras ir tas žinias pasitikrinti. Valstybės narės gali įtraukti, jų manymu, svarbią informaciją, susijusią su taisyklių perkėlimu į nacionalinę teisę ir jų įgyvendinimu.

11 veiksmas. Sudaryti sąlygas piliečiams aiškiau ir lengviau sužinoti, kur galima kreiptis, norint apginti savo teises, pagrindinėje interneto svetainėje „Europa“ pateikiant vartotojams pritaikytas gaires

Komisija savo pagrindinėje interneto svetainėje „Europa“ įdiegė internetinę priemonę¹⁴⁸, kad nukreiptų piliečius į tinkamiausią tarnybą, galinčią padėti jiems išspręsti savo problemas. Tai gali būti ES lygmeniu veikiančios įstaigos (ES pagalbos tarnybos ar institucijos) arba nacionalinės ar vietos tarnybos¹⁴⁹.

Dabar naujoji priemonė veikia taip, kad padėtų reaguoti į konkrečius piliečių poreikius ar klausimus. Pavyzdžiui, piliečiai gali konsultuotis tokiais klausimais kaip: užtikrinimas, kad kitos ES valstybės narės valdžios institucija paisytų jų, kaip ES piliečių, teisių, socialinės apsaugos teisių (įskaitant teises į išmokas šeimai, skubią sveikatos priežiūrą, pensijas) ir teisių gyventi šalyje; profesinių kvalifikacijų pripažinimas, transporto priemonių registracija ir vairuotojo pažymėjimų keitimas. Piliečiai taip pat gali gauti informacijos apie savo, kaip vartotojų, teises¹⁵⁰ ir pagalbą, jeigu yra diskriminuojami, sužinoti, kaip pateikti skundą dėl nesąžiningo elgesio su jais ES institucijoje, pranešti apie nacionalinės valdžios institucijų padarytus ES teisės aktų pažeidimus ar gauti konsulinę pagalbą, kai jie būna ES nepriklausančioje šalyje, kurioje jų šalis neturi diplomatinės atstovybės¹⁵¹. 2015 m. šioje interneto svetainėje apsilankyta 11 079 kartus, t. y. 86,6 proc. daugiau negu ankstesniais metais.

Komisija jau teikia aiškią informaciją įvairiomis kalbomis apie ES piliečių teises¹⁵² ir siekia, kad jos interneto svetainėje būtų galima lengviau surasti reikiamą informaciją, taip pat padėti piliečiams suprasti jos vykdomą veiklą. Šiuo metu Komisija įgyvendina savo Skaitmeninės

¹⁴⁸ http://ec.europa.eu/your-rights/help/individuals/index_lt.htm.

¹⁴⁹ Vienas iš galimų piliečių problemų sprendimo būdų yra pasinaudoti veiksmingais tarpininkavimo ar kitais alternatyvaus ginčų sprendimo metodais. Tarpininkavimo direktyva (2008 m. gegužės 21 d. Direktyva 2008/52/EB dėl tam tikrų mediacijos civilinėse ir komercinėse bylose aspektų, OL L 136, 2008 5 24, p. 3–8) nustatyta ES sistema, pagal kurią ES piliečiai gali visapusiškai naudotis tarpininkavimu kaip priemone savo komerciniams arba šeimos teisės srities ginčams spręsti. 2016 m. Komisija patvirtino šios direktyvos taikymo ataskaitą (COM(2016) 542 final).

¹⁵⁰ Pvz., apie savo teises perkant prekes ir (arba) paslaugas gyvenamojoje šalyje arba kitoje ES valstybėje narėje, apie neteisminį skundą dėl banko, draudimo įmonės, investicinio fondo ir kt. nagrinėjimą, galimybes atlikti ir (arba) gauti mokėjimus kitoje ES valstybėje narėje arba neteisminį ginčą dėl internetu įsigytų prekių sprendimą.

¹⁵¹ Pvz., jeigu pametamas arba pavagiamas pasas, taip pat sunkaus nelaimingo atsitikimo, ligos ar mirties, smurtinio nusikaltimo, suėmimo ar sulaikymo atvejais, arba kai reikia pagalbos ekstremaliosios situacijos ir (arba) repatriacijos atveju.

¹⁵² http://europa.eu/youreurope/citizens/index_lt.htm.

pertvarkos programą¹⁵³, kuria siekiama atitinkamą informaciją teikti naudotojams patogiu būdu.

12.1 veiksmas. Didinti ES piliečių informuotumą apie jų, kaip ES piliečių, teises, ypač apie rinkimų teises, 2014 m. gegužės mėn. per Europos dieną pristatant vadovą, kuriame būtų aiškiai ir paprastai pristatomos šios ES piliečių teisės

2014 m. Komisija, siekdama gilinti piliečių žinias ir didinti jų informuotumą apie jų, kaip ES piliečių, teises, visomis oficialiosiomis ES kalbomis paskelbė vadovą „Ar žinote, kad... 10 teisių ES glaustai“¹⁵⁴ ir atnaujino savo brošiūrą „Jūsų Europa, jūsų teisės“¹⁵⁵. Šie leidiniai buvo plačiai išplatinti, be kita ko, pasitelkiant Komisijos atstovybes ir „Europe Direct“ informacijos centrus. Juose skaitytojams suprantama kalba išaiškinamos kai kurios konkrečios ES piliečių teisės, pavyzdžiui, galimybės grąžinti nekokybiškas internetu užsakytas prekes, naudotis nebrangiu tarptinkliniu ryšiu arba gauti kompensaciją dėl atšauktų skrydžių. Šiuose leidiniuose taip pat aprašomos gyvenimiškos situacijos, įskaitant dalyvavimą Europos Parlamento ir vietos rinkimuose ir piliečių galimybes pareikšti savo nuomonę bei naudotis laisvo judėjimo teisėmis, teise bet kurioje ES valstybėje narėje gauti būtinas sveikatos priežiūros paslaugas bei savo, kaip vartotojų ir keliautojų, teises. Juose taip pat išaiškinama, kaip galima kreiptis į ES institucijas savo gimtąja kalba ir gauti informaciją bei pagalbą apie savo, kaip ES piliečio, teises.

12.2 veiksmas. Pasiūlyti konstruktyvių būdų, kaip kitoje ES valstybėje narėje gyvenantys ES piliečiai galėtų visapusiškai dalyvauti demokratiname ES gyvenime ir išsaugoti teisę balsuoti savo kilmės šalies rinkimuose

Šiuo metu penkiose valstybėse narėse (Danijoje, Airijoje, Kipre, Maltoje ir Jungtinėje Karalystėje) taikomos taisyklės, pagal kurias piliečiai gali netekti teisės balsuoti nacionaliniuose rinkimuose vien tik todėl, kad pasinaudojo teise laisvai judėti ES. Nors pagal ES sutartis valstybės narės yra kompetentingos nustatyti, kokie asmenys gali naudotis teise balsuoti nacionaliniuose rinkimuose, balsavimo teisės atėmimo praktika gali daryti neigiamą poveikį laisvo judėjimo ES teisėms.

2014 m. sausio 29 d. Komisija patvirtino rekomendaciją¹⁵⁶, kurioje paragino atitinkamas valstybes nares leisti savo piliečiams, kurie naudojami teise laisvai judėti, išsaugoti teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose, jeigu jie įrodo, kad nuolat domisi politiniu savo šalies gyvenimu, be kita ko, paprašo juos palikti rinkėjų sąrašuose. Komisija taip pat rekomendavo toms valstybėms narėms laiku ir tinkamai informuoti savo piliečius apie jų teisės balsuoti nacionaliniuose rinkimuose išsaugojimo sąlygas ir praktines priemones. Komisija toliau stebi padėtį šiose valstybėse narėse.

12.3 veiksmas. Išnagrinėti, kaip būtų galima stiprinti ir plėtoti Europos viešąją erdvę

¹⁵³ http://ec.europa.eu/ipg/basics/web_rationalisation/index_en.htm. Ši programa bus laipsniškai įgyvendinama iki 2017 m. pabaigos.

¹⁵⁴ <http://teisingumas.lt/wp-content/uploads/2015/12/10-teisiu-ES-glaustai.pdf>.

¹⁵⁵ <http://bookshop.europa.eu/lt/j-s-europa-j-s-teis-s-pbKM0214968/>.

¹⁵⁶ *ES piliečių balsavimo teisės praradimas naudojantis laisvo judėjimo teise. Pasekmės ir galimi sprendimai*, COM(2014) 391 final.

Komisija, visapusiškai paisydama transliuotojų redaktorių nepriklausomumo ir bendradarbiaudama su tokiais transliuotojais kaip kanalas „Euronews“, (bendrai) finansuoja daugialypės terpės (radijo, televizijos, interneto ir kt.) produktų gamybos ir platinimo keliomis kalbomis Europos žiniasklaidoje procesus. Ji taip pat rengia ir transliuoja europines programas šešiomis skirtingomis kalbomis ir finansuoja teminius ES žurnalus.